

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

Hauskan työn hankala puoli

Kokemuksia haastavista tilanteista muskariopettajan työssä

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikki- ja draamainstituutti
Musiikin koulutusohjelma
Varhaisiän musiikkikasvatus
Opinnäytetyö
Kevät 2014
Jenna Mäkipelto

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma

MÄKIPELTO, JENNA:

Hauskan työn hankala puoli
Kokemuksia haastavista tilanteista
muskariopettajan työssä

Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö, 40 sivua, 3 liitesivua

Kevät 2014

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä käsitellään haastavia tilanteita, joita musiikkileikkikoulunopettajan työssä voi tulla vastaan vanhempien, lasten ja työyhteisön parissa. Minua kiinnosti myös tietää, millä reflektion tasoilla opettajat olivat arvioineet tilanteita. Työtä varten tein Internetissä kyselyn, jonka julkaisin Facebookissa, Varhaisiän musiikinopettajat -sivustolla. Kyselyyn vastasi kuusi muskariopettajaa, joista viidellä oli alle viiden vuoden kokemus työstä. Yksi opettajista oli opettanut yli viisi vuotta. Kyselyn jälkeen keräsin lisää aineistoa haastatteleamalla kahta nuorta ja kahta vanhempaa opettajaa sekä vertailin heidän käsityksiään vaativista tilanteista.

Haastattelun ja kyselyn kautta tulin siihen tulokseen, että muskariopettaja voi kohdata kaikenlaisia tilanteita. Haastavia tilanteita olivat erityisesti lasten ja vanhempien parissa koetut konfliktitilanteet sekä palautteen puute tai arvostelun kohteeksi joutuminen. Kokonaisuudessaan vastauksista kuitenkin välittyi ilo siitä, kuinka lasten riemu on parasta palautetta opettajalle. Vanhemmilla ja nuoremmilla opettajilla oli paljon samanlaisia näkemyksiä, mutta myös erilaisia käsityksiä. Ongelmatilanteisiin löydettiin usein ratkaisu, mutta kaikkiin tilanteisiin ei löydetty jokaista osapuolta miellyttävää ratkaisua. Opettajat kuitenkin ajattelivat, että huumorintaju ja aitous ovat suuria voimavaroja, jotka vievät erilaisissa tilanteissa eteenpäin. Kaikki opettajat pitivät tärkeänä sitä, että työtä tehdään omalla tyylillä.

Asiasanat: varhaisiän musiikkikasvatus, haastavat tilanteet, muskariopettaja, musiikkileikkikoulu

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Music

MÄKIPELTO, JENNA:

The tricky sides of a fun job
Experiences of challenging situations in
music playschool teacher's job

Bachelor's Thesis in early childhood music education, 40 pages, 3 appendices

Spring 2014

ABSTRACT

In this thesis I explore the tricky situations that music playschool teachers encounter with parents, children, and in the work environment. I use the concept of reflection as an analytic tool to evaluate the levels of reflection that teachers use to appraise the situations. To collect the data I published a questionnaire in the Facebook page of music playschool teachers. Six playschool teachers completed the questionnaire. Five of them had less than five years of work experience. One of the teachers had taught for over five years. In addition, I interviewed two younger and two older teachers and compared their conceptions of similar situations.

Through the questionnaire and interview I reached the conclusion that a music playschool teacher can encounter various tricky situations, such as conflicts experienced with children and parents, or becoming the object of criticism. The lack of feedback was also seen as an issue. All in all, the answers conveyed a joy from the delight of children as the best feedback for a teacher. Older and younger teachers had lots of identical conceptions, however, some were different. A solution was often found for the problematic situations but in many situations a solution that would please every party involved was not found. Nevertheless, teachers thought that a sense of humour and authenticity are big resources that carry far in different situations. Both valued working with their own styles.

Key words: early childhood music education, challenging situations, music playschool teacher, music playschool

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	MUSIIKKILEIKKIKOULUNOPETTAJAN TYÖNKUVA	3
2.1	Musiikkileikkikoulun tavoitteet ja työtavat	4
2.2	Taiteen perusopetus	6
2.3	Ryhmäopetus	6
2.4	Työn hyvät puolet	7
3	HAASTAVIA TILANTEITA MUSKARIOPETTAJAN TYÖSSÄ	9
3.1	Vanhempiin liittyvät haasteet	9
3.2	Lapsiin liittyvät haasteet	11
3.3	Työyhteisöön liittyvät haasteet	12
3.4	Muihin tilanteisiin liittyvät haasteet	12
4	REFLEKTOINTI	14
4.1	Reflektointi ja reflektion tasot	14
4.2	Oma reflektointi	15
5	TUTKIMUS JA AINEISTON KÄSITTELY	17
5.1	Kyselytutkimus	17
5.2	Teemahaastattelu	17
5.3	Aineiston käsittely	18
6	KYSELYN TULOKSET	19
6.1	Lasten parissa koetut haasteet	19
6.2	Vanhempien parissa koetut haasteet	19
6.3	Työyhteisössä koetut haasteet	20
6.4	Muissa tilanteissa koetut haasteet	20
7	TEEMAHAASTATTELUN TULOKSET	21
7.1	Nuorten opettajien käsitykset	21
7.1.1	Vanhempien käyttäytyminen	21
7.1.2	Työolosuhteet	22
7.2	Vanhempien opettajien käsitykset	23
7.2.1	Työaika	23
7.2.2	Vanhempien palaute	23
7.2.3	Arat lapset	24
7.2.4	Tunnin keskeytys	24

7.2.5	1–2-vuotiaat	24
7.3	Nuorten ja vanhempien opettajien samanlaiset näkemykset	25
7.3.1	Edelliseen opettajaan liittyvät myönteiset mielikuvat	25
7.3.2	Tutut opettajat	26
7.3.3	Rajojen asettaminen	26
7.3.4	Palkkaus	27
7.4	Nuorten ja vanhempien opettajien erilaiset näkemykset	27
7.4.1	Erityislapset muskariryhmässä	27
7.4.2	Vanhemmille tiedottaminen	28
8	ONGELMATILANTEITA	29
8.1	Ratkaistavat tilanteet	29
8.1.1	Vaikeiden tilanteiden ennaltaehkäiseminen	29
8.1.2	Hankalien lasten käsitteleminen	29
8.2	Ratkaisemattomat tilanteet	31
8.2.1	Vaativat lapset	31
8.2.2	Vanhempien auktoriteetti	32
8.2.3	Edelliseen opettajaan liittyvät myönteiset mielikuvat	32
9	TULOSTEN YHTEENVETO JA POHDINTA	33
	LÄHTEET	38
	LIITTEET	41

1 JOHDANTO

Aloitin muskareiden pitämisen musiikkiopistossa ollessani ammattikorkeakoulussa kolmannella vuosikurssilla. En täysin tiennyt, mitä oli odotettavissa. Olin valmistautunut ensimmäisiin musiikkituokioihin mielestäni erittäin hyvin, suunnitellut tunteja useaan otteeseen, pohtinut ja miettinyt, mitkä leikit soveltuvat eri ryhmille. Silti muutaman tunnin jälkeen sain palautteen perheryhmän vanhemmalta, joka kertoi olevansa pettynyt tunteihin. Mikä meni vikaan? Vanhemman mielestä muskari ei ollut tarpeeksi vauhdikasta toimintaa hänen lapselleen. Sain myös parilta muulta vanhemmalta palautetta siitä, että he toivoivat toiminnan olevan vauhdikkaampaa. Sen jälkeen lisäsin menevämpää toimintaa muskariin. Halusin kuitenkin ajatella rauhallisempiakin lapsia, joten yritin tehdä tuntisuunnitelman, joka ottaisi mahdollisimman hyvin huomioon koko ryhmän.

Seuraavan tunnin jälkeen sain samalta vanhemmalta myönteisen palautteen, jossa kehuttiin, että olin kehittynyt erittäin paljon viikon aikana. Olikohan näin? Viikossa ei voinut tapahtua ihmeitä, mutta ehkä vauhdikkaampi toiminta oli vain miellyttänyt häntä enemmän. Joulun välipalautteessa sain samalta vanhemmalta jälleen ala-arvoisen palautteen, kun taas muilta vanhemmilta tuli myönteistä palautetta. Vasta tämän jälkeen ymmärsin, ettei sillä, mitä osaan ja mihin pystyn ole välttämättä mitään tekemistä yksittäisten vanhempien kommenttien kanssa. Oli hämmentävää huomata, kuinka yksi ihminen oli vaikuttanut todella kielteisesti omaan itseluottamukseeni. Joulun välipalautteen jälkeen itseluottamukseni vahvistui ja kiinnostuin siitä, miten muut opettajat vastaanottavat kriittistä palautetta. Näiden tilanteiden kautta innostuin opinnäytetyöni aiheesta. Halusin tietää, minkälaisia tilanteita muut opettajat olivat kohdanneet, ja kuinka he olivat ratkaisseet niitä. Tarkastelin aihetta seuraavien tutkimuskysymysten avulla: Mitkä ovat olleet haastavimpia tilanteita muskariopettajan työssä? Miten tilanteita voi ratkaista? Millaisiin tilanteisiin opettaja pystyy vaikuttamaan ja millaisiin ei?

Opinnäytetyöni on mielestäni ajankohtainen, koska muskariopettajat kohtaavat vaikeita tilanteita usein. Löysin useampia opinnäytteitä, joissa käsiteltiin samankaltaisia aiheita. Tanja Janssen ja Camilla Jyrkiäinen (2003) ovat tehneet opinnäytetyönsä musiikkileikkikoulunopettajan työssä jaksamisesta. Vilma Busk

(2012) on tarkastellut muskariopettajan työstä aiheutuvaa stressiä ja käytännön olosuhteita. Kaarina Marjanen (2005a) käsittelee pro gradu -tutkielmassaan musiikkileikkikoulunopettajan työelämää, joka nähdään haasteena koulutukselle.

Uskon, että tämänkaltaisesta tutkimuksesta voi olla hyötyä monelle opettajalle, ei pelkästään muskariopettajille. Lähes jokainen kohtaa vaikeuksia vanhempien, lasten tai työyhteisön parissa. Toivon, että tämä työ voisi muistuttaa siitä, etteivät opettajat ole yksin vaikeiden kokemusten keskellä. Opettajat voivat vaikuttaa siihen, minkälaista kohtelua he saavat ja suostuvat vastaanottamaan. He voivat myös saada myönteisiä muutoksia aikaan, kun he pitävät huolta omista oikeuksistaan.

2 MUSIIKKILEIKKIKOULUNOPETTAJAN TYÖNKUVA

Musiikkileikkikoulunopettajan työnkuvaan sisältyy opettamista, oppitunteihin liittyvien tehtävien hoitamista ja niin kutsuttua muuta työtä (Untala 2009, 9). Muuta työtä ovat työhön liittyvät järjestelytyöt, toiminnan aloittaminen, yhteydenpito, tilaisuuksien järjestäminen ja toteuttaminen sekä hankinnat (Suositus musiikkileikkikoulunopettajan toimenkuvaksi 2001). Untalan mielestä varhaisiän musiikinopettajan työhön liittyy useampien eri alojen piirteitä: opetusta, varhaiskasvatusta ja musiikkia (Untala 2009, 9). Marjasen mukaan musiikkileikkikoulunopettajan keskeisenä tehtävänä on tukea lapsen musiikillista kehittymistä (Marjanen 2009, 387). Lapsi kehittyy muskarissa monella muullakin alueella, esimerkiksi motoriikassa, ihmissuhdetaidoissa sekä luovuudessa.

Musiikkileikkikoulunopettajat ry:n kannanotossa muskariopettajan tehtäviksi määritellään opettaminen ja siihen liittyvistä muista tehtävistä huolehtiminen sekä osallistuminen oman opetusalan suunnitteluun, neuvontaan ja koko oppilaitoksen kehittämistyöhön. Tehtäviin kuuluu lisäksi musiikkikasvatuksen ja musiikinopetuksen yleisen kehityksen ja opetuksen sisällöllisen ja pedagogisen kehityksen seuraaminen. Opettajan kuuluu tehdä tarpeelliseksi katsomiaan esityksiä esimiehelle oppilaitoksen toiminnan kehittämiseksi. Opettajan täytyy myös pitää päiväkirjaa annettujen ohjeiden mukaisesti, hoitaa hallussaan olevaa oppilaitoksen kalustoa, opetusvälineitä, oppimateriaalia ja kirjastoa. Hänen tehtäviään ovat myös opetushenkilökuntaa koskevissa vuotuisissa velvoitteissa mukana oleminen ja muut toimialaan kuuluvat sekä hänelle määrätyt tehtävät. (Suositus musiikkileikkikoulunopettajan toimenkuvaksi 2001.)

Kannanotto muistuttaa siitä, kuinka vastuullisia ja tärkeitä musiikkileikkikoulunopettajan tehtävät ovat. Mielestäni on hienoa, että tällainen kannanotto on tehty, sillä opettamisen lisäksi musiikkileikkikoulunopettajan ammatti sisältää paljon muutakin. Liian usein musiikkileikkikoulunopettaja mielletään ainoastaan leikitädiksi. Tällöin unohdetaan, kuinka tavoitteellista ja laaja-alaista työ kokonaisuudessaan on.

2.1 Musiikkileikkikoulun tavoitteet ja työtavat

Musiikkileikkikoulun tavoitteena on tarjota lapselle musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja. Tavoitteena on myös emotionaalisen, sosiaalisen, kognitiivisen ja motorisen kehityksen tukeminen (Musiikinopetus Suomessa 2007). Toiminnan tarkoituksena on lisäksi kannustaa lasta itseilmaisuun, yhdessä tekemiseen ja itsenäiseen ajatteluun. Kaikille lapsille halutaan tarjota muskarissa onnistumisen elämyksiä, hyvät valmiudet musiikkiharrastuksen jatkamiseen ja luovuuden edistämiseen sekä mahdollisuus taideaineiden monipuoliseen kokemiseen. (Marjanen 2005b, 61.) Erilaiset työtavat luovat tunteihin vaihtelua ja motivoivat oppilaita. Musiikin perusasioihin tutustutaan leikin avulla, jolloin käytetään hyväksi erilaisia musiikillisiä työtapoja, jotka ovat yleisesti käytössä varhaisiän musiikkikasvatuksessa: laulaminen ja äänenkäyttö, loruilu, soittaminen (keho-, rytm- ja melodiasoittimet), kuunteleminen, musiikkiliikunta sekä musiikin integroiminen muihin taiteen osa-alueisiin (Marjanen 2005b, 61–62).

Laulamalla voidaan monipuolisesti käsitellä musiikin peruselementtejä: melodiaa, rytmia, muotorakenteita, harmoniaa ja niin edelleen. Laulaminen luo tunnelmaa, yhdistää ihmisiä sekä virkistää ja rentouttaa. Lasten innostaminen ja rohkaiseminen oman äänensä löytämiseen sekä erilaisten äänenkäyttötapojen kokeilemiseen on tärkeää. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1993, 106.) Muskarissa lauletaan paljon perinteisiä ja uusia lastenlauluja sekä itse tehtyjä kappaleita.

Lorut vaikuttavat mielikuvitukseen, kehittävät rytmittäjää ja melodiatajua sekä tukevat kielellistä kehittymistä (Ollaranta & Simojoki 1989, 146). Erilaisten laulujen ja lorujen avulla voidaan myös leikinomaisesti harjoitella artikulointia (Nieminen 2011, 11). Loruja voidaan käyttää monipuolisella tavalla. Loruihin voidaan säveltää lauluja ja keksiä niihin leikki- tai tanssiliikkeitä (Ollaranta & Simojoki 1989, 146).

Lapsen ensimmäiset soittimet ovat lapsen oma ääni ja keho. Erilaisia tapoja käyttää kehon soittimia ovat muun muassa omalla äänellä leikkiminen sekä käsillä ja jaloilla leikkiminen. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 116–118.) Lisäksi tutustutaan useisiin soittimiin ja niiden sointiväreihin erilaisten laulu- ja soittoleikkien avulla.

Lasten kanssa voidaan tehdä erilaisia soitinsatuja tai esimerkiksi leikkiä soitinbingoa ja soittaa käsitepareja (esimerkiksi hiljainen–voimakas, nopea–hidas) hyödyntäen. Soittimet jaetaan kahteen pääryhmään, melodiasoitimiin (esimerkiksi kellopeli ja bassopalat) ja rytmisoitimiin (esimerkiksi rytmikapulat, marakassi ja kehärumpu).

Kuuntelukasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen rytmis-, melodia-, sointiväri-, harmonia- ja muototajua sekä hänen havainnointikykyään huomata äänen voimakkuuden vaihteluita (Hongisto-Åberg ym. 1993, 91). Hyvin suunnitellun ja ohjatun musiikin kuuntelun kautta lapsi voi kokea musiikkia monipuolisella tavalla ja monipuolistaa omaa musiikkimakuaan (Ollaranta & Simojoki 1989, 150). Kuunneltava musiikki voi olla monenlaista, esimerkiksi klassista musiikkia, kevyttä musiikkia, instrumentaalimusiikkia tai laulettua musiikkia.

Musiikkiliikunnan tehtävänä on kehittää rytmitajua, keskittymis- ja kuuntelukykyä, reaktio- ja koordinaatiokykyä, kontakti- ja kommunikointikykyä sekä liikunnallisia valmiuksia. Musiikkiliikunnan avulla pystytään hahmottamaan oleellisia musiikillisia elementtejä. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 156.) Musiikkipedagogi ja musiikkiliikunnan lehtorina Sibelius-Akatemiassa toiminut Inkeri Simola-Isaksson kuvailee, että musiikki on kuultavaa liikettä ja liike näkyvää musiikkia. Musiikkiliikunnassa musiikki ja liike yhdistetään kokonaisuudeksi, jossa oma eläytyminen ja itseilmaisuus on tärkeää. (Mäki-Ventelä 1993, 40–41.)

Muskarissa voidaan tutustua myös kuvataide- ja draamakasvatukseen. Tällöin lapsi oppii tuntemaan draaman ja draamaleikin työtapoja sekä niiden kautta hänen kehonhahmottamisensa, kokonaisilmaisunsa ja yhteistyötaitonsa kehittyvät. Lasta opetetaan myös tunnistamaan kuvitteellisten tilanteiden ja satujen sekä todellisuuden väliset erot. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009, 32.) Hänelle voidaan opettaa myös oikean ja väärän tunnistamista. Hyviä esimerkkejä draamakasvatuksen työtavoista ovat muun muassa sadutus, tarinan kerronta ja nukketeatteri. Kuvataidekasvatus vaikuttaa lapsen aisti- ja havaintotoimintoihin sekä saa aikaan elämyksiä, jotka rikastuttavat lapsen mielikuvitusta ja vaikuttavat hänen tunnemaailmaansa. (Ruokonen ym. 2009, 48). Lapsi voi esimerkiksi piirtää tai maalata musiikin mukana.

2.2 Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetusta kuvataan seuraavasti: ”Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta.” (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633, 1 §). Varhaisiän musiikkikasvatus on tavoitteellista toimintaa, jota järjestetään eri oppilaitoksissa laajan tai yleisen oppimäärän mukaisesti. Laajan oppimäärän mukainen musiikin taiteen perusopetus ohjaa oppilaita pitkäjänteiseen ja syventyneeseen työskentelyyn. Laaja oppimäärä antaa myös valmiuksia musiikkialan ammattiopintoihin. Laajaan oppimäärään sisältyy varhaisiän musiikkikasvatuksen, musiikin perustason ja musiikkiopistotason opinnot. Laajan oppimäärän opetusta antavat yleensä musiikkioppilaitokset. Yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet laaditaan oppilaiden henkilökohtaisten tavoitteiden pohjalta. Yleisessä oppimäärässä painotetaan yhteistä opiskelua ja oppimista. Musiikin yleisen oppimäärän opinnot voivat koostua useasta eri opintokokonaisuudesta tai yhden opintokokonaisuuden tavoitteiden ja oleellisten sisältöjen pohjalta muodostetuista syventävistä opintokokonaisuuksista sen mukaan, miten oppilaitos on opetustarjontansa rakentanut. (Opetushallitus 2014.)

2.3 Ryhmäopetus

Musiikkileikkikoululaisia opetetaan ryhmissä. Ryhmät voidaan pääsääntöisesti jakaa perheryhmiin, leikkiryhmiin sekä musiikki- ja soitinvalmennusryhmiin. Perheryhmässä lapset ovat iältään yleensä alle 3-vuotiaita ja tulevat muskariin vanhemman kanssa. Perheryhmässä erityisesti lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus on merkittävä osa muskaria. Vanhemman osallistuminen musiikkileikkikoulun toimintaan vaikuttaa paljon lapseen, sillä mitä enemmän vanhempi osallistuu, sitä paremmin lapsi yleensä viihtyy. Lasten on myös tärkeää olla toisten lasten kanssa.

Kun lapset ovat täyttäneet kolme, he siirtyvät leikkiryhmään. Leikkiryhmissä opetellaan olemaan ilman vanhempaa, jolloin se on myös itsenäisempää toimintaa. Lasten on tärkeää oppia odottamaan omaa vuoroaan sekä kunnioittamaan toisia. Lapset jaetaan ikävaiheittain, esimerkiksi 3-vuotiaisiin, 4-vuotiaisiin ja 5-

vuotiaisiin. Monesti ryhmiä myös yhdistetään, esimerkiksi 3–4-vuotiaat ja 4–5-vuotiaat ovat samassa ryhmässä keskenään.

Musiikki- ja soitinvalmennusryhmä on tarkoitettu 6-vuotiaille ja sitä vanhemmille lapsille. Musiikkivalmennuksen tavoitteena on antaa valmiuksia tuleviin musiikkiopintoihin. Musiikkivalmennusta voi olla muun muassa lapsikuoro tai rytmiiikkaryhmä. Soitinvalmennuksessa tutustutaan erilaisiin soittimiin ja valmistaudutaan mahdollisiin perustason opintoihin. (Vantaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2012.)

2.4 Työn hyvät puolet

Vaikka opinnäytetyössä käsitellään musiikkileikkikoulutyössä kohdattuja haasteita, ei pidä unohtaa, että työ sisältää myös monia hyviä puolia, jotka toimivat opettajien voimavarana. Työnteko on parhaimmillaan mielekästä, palkitsevaa ja hauskaa. Olen onnellinen siitä, että lasten parissa työskennellessä lapsenmielisyys säilyy paremmin myös minussa. Lapset opettavat paljon asioita, muun muassa sen, että itseään ei tarvitse ottaa liian vakavasti. Soitin kerran väärin alkulaulun aikana, minkä jälkeen lapset nauroivat katketakseen. Eräs lapsista sanoi, että opettaja on tosi hassu. Sen jälkeen lähdin mukaan juttuun ja soitin muutaman kerran tahallani väärin ja sanoin lapsille: ”Miten tää nyt ei suju ollenkaan? Oonko unohtanut koko laulun?” Lapsilla oli todella hauskaa. Jossain vaiheessa tietenkin siirryin taas soittamaan kappaletta oikein, jotta pääsimme jatkamaan eteenpäin. Tilanne oli kuitenkin ihana muistutus siitä, kuinka joskus voi ottaa vähän rennommin.

Perheryhmissä suorituspainet ovat usein kovemmat kuin leikkiryhmissä. Monesti ajattelee, että kaiken täytyy onnistua silloin, kun vanhemmat ovat paikalla. Joskus kuitenkin sattuu ja tapahtuu jotakin yllättävää, eikä maailma kaadu sen vuoksi. Olin opetellut viime syksynä uuden lorun, enkä millään tahtonut muistaa sitä. Olin aluksi hermostunut ja mietin, mitenköhän vanhemmat suhtautuvat tilanteeseen. Sitten huomasin joidenkin vanhempien hymyilevän. Ymmärsin, että eihän tämä haittaa. Rupesin nauramaan ja sanoin: ”Ei tästä meinaa tulla mitään! Ehkä vielä joskus opitte lorun.” Muutkin vanhemmat rupesivat nauramaan hyväntuulisesti. Uskon, että tilanteet, joissa ”mokaa”, ovat joskus hyviä niin opettajalle,

vanhemmille kuin lapsillekin. Epäonnistuminen on hyvä merkki siitä, että opettajakin on vain ihminen. Varsinkin lasten kannalta on tärkeää, että he oppivat huomaamaan sen.

Lasten parissa työskenteleminen palkitsee paljon myös sen takia, että lapset ovat aitoja ja välittömiä. He sanovat suoraan, mikä on kivaa ja mikä ei. Mikään ei ole hienompaa kuin se, että näkee pienen lapsen valloittavan hymyn ja musiikin riemun. Lapset nauttivat musiikin parissa tekemisestä ja huumorista. On hienoa, että musiikki on osa arkipäiväistä elämää. Olen todella iloinen siitä, että pystyin yhdistämään kaksi ihanaa asiaa: musiikin ja lapset. Saan myös jatkuvasti kehittyä varhaiskasvattajana ja musiikkipedagogina työni kautta.

3 HAASTAVIA TILANTEITA MUSKARIOPETTAJAN TYÖSSÄ

Musiikkileikkikoulunopettaja voi kohdata työssään monenlaisia haastavia tilanteita, niin vanhempien, lasten kuin työyhteisönkin parissa. Hankaliin tilanteisiin ei aina osaa edes varautua. Opettajan työssä tulee vastaan paljon erilaisia ihmisiä, ja opettajan on tultava toimeen kaikkien kanssa. Vastuu vuorovaikutuksesta on aina vuorovaikutuksen ammattilaisella. Se tarkoittaa jatkuvaa huolenpitoa omasta vuorovaikutuskanavasta. Mitä enemmän vastapuolella on kielteisiä tuntemuksia, sitä tärkeämpää on pitää oma kanava puhtaana. (Kiesiläinen 2004, 80.) Opettajan pitää muistaa, että hänen kuuluu hoitaa kaikki tilanteet asiallisesti ja kommunikoida vaikeissakin tilanteissa vastuullisesti. Vaikka vaativien ihmisten parissa tilanteet voivat muuttua haastaviksi, niistä voi oppia. Niiden kautta voi myös huomata, että ihmisenä muuttuu ja kasvaa, eikä kokemuksen myötä enää samalla tavalla välitä siitä, mitä muut ajattelevat. Työssään ei tarvitse muuttua toisenlaiseksi ihmiseksi, vaan sitä voi tehdä sinä persoonana joka on.

3.1 Vanhempiin liittyvät haasteet

”Vanhemmat ovat niin vaikeita!” Sanoi kerran eräs kollegani. Olin osittain samaa mieltä. Vanhemmat näkevät joskus vain oman lapsensa, eivät muita. Tietysti vanhemmissakin on eroja, jotkut ymmärtävät sen, että suuren ryhmän kanssa on tehtävä kompromisseja. Jos ryhmässä on pari todella vilkasta lasta, heidän on totuttava myös rauhallisempaan toimintaan. Rauhallisempien lasten on samalla tavalla totuttava menevämpään ohjelmaan. Opettajan on myös otettava huomioon, että muskari sisältää monipuolista toimintaa, joten ohjelmankin on oltava sen mukaista.

Sain syksyllä palautetta siitä, kuinka muutamat vanhemmat halusivat toiminnan etenevän vauhdikkaammin, ja eräät toiset halusivat, että samoja lauluja laulettaisiin enemmän. Mietin tilannetta ja tulin siihen tulokseen, että etenen hieman nopeammin, mutta kertaan samoja lauluja usemman viikon ajan. En tiedä, miellyttikö ratkaisu kaikkia, mutta ainakin yritin tehdä parhaani. Muutoksista huolimatta säilytin opettamisessa myös oman tyylini. Mielestäni on tärkeää, että

opettaja kokee tunnit omalle tyylilleen sopiviksi eikä lähde liikaa miellyttämään vanhempia.

Yleensä vanhempien huolet ovat ymmärrettäviä ja he ovat yhteydessä opettajaan oikeiden asioiden takia (Cantell 2000, 173). Esimerkkinä on tilanne, jossa sain palautetta usemmalta vanhemmalta samasta asiasta. Silloin heräsin miettimään, miten voin vaikuttaa tilanteeseen. Ymmärsin, että nyt puhutaan todellisista asioista, koska useampi oli sitä mieltä. En tarkoita sitä, etteikö yhden vanhemman mielipide olisi joskus oikeutettu, mutta mielestäni useampi samansuuntainen mielipide on luotettavampi merkki siitä, että asiaan on puututtava. Vanhemmat voivat kuitenkin välillä olla myös väärässä. He saattavat esimerkiksi antaa kielteistä palautetta lapsellisesta asiasta tai jopa haukkua opettajaa. On tärkeää muistaa, että kielteiselle palautteelle ei aina ole järkevää syytä. Joskus vanhempi saattaa vain purkaa huonoa oloaan opettajaan. Opettajan on hyvä oppia erottamaan, milloin palaute on kehittävä ja milloin ei.

Muutama viikko sitten sain sähköpostia rehtorilta, jolle vanhempi oli lähettänyt lopettamisilmoituksen. Vanhempi kertoi, että hänen poikansa ei viihtynyt tunnilla, joten hän ei halunnut pakottaa poikaa enää tulemaan muskariin. Vanhempi kertoi, että heillä oli molemmilla huono kokemus tästä muskarista. Jäin heti miettimään viestiä, vaikka se ei oikeastaan edes ollut palautetta. Mielestäni palaute on sellaista, jossa perustellaan toimintaa. Mielestäni oli hassua, että poika ei viihtynyt muskarissa. Oman kokemukseni mukaan poika lauloi ja leikki pääosin innostuneesti. Hän oli välillä levoton, mutta niin oli myös vanhempi. Tällaisten viestien perusteella ei kuitenkaan kannata tehdä johtopäätöksiä. On mahdollista, että he eivät viihtyneet, mutta lopulta ymmärsin, että tällaista viestiä on turha jäädä liikaa pohtimaan. Aina ei saa tietää todellista syytä lopettamiselle.

Mielestäni on kuitenkin tärkeää, että palaute otetaan joka kerta vastaan. On hienoa, että opettaja on ystävällinen ja saa toisen tuntemaan, että hänen ajatuksensa huomioidaan. Samalla hän osoittaa pystyvänsä vastaanottamaan palautetta ja sen myötä kehittymään, jos on tarvetta. Opettajan on muistettava, että hän on kuitenkin oman alansa ammattilainen. Opettajan kuuluu luottaa siihen, että hän osaa ja pystyy. Siihen ei tarvita vanhemman vahvistusta. Vanhempi saattaa vähätellä tai kritisoida opetusta, mutta jos hän sanoo opettajalle, että tämä ei osaa,

hän on yleensä väärässä. Cantell käyttää hyvänä esimerkkinä seuraavaa lausetta opettajan itseluottamuksesta: ”Vaatii tänä päivänä myös opettajalta rohkeutta olla se aikuinen, joka pitää jämakästi puolensa ja luottaa omaan taitoonsa ja arviointikykyynsä.” (Cantell 2000, 174).

Opettaja ei saa ikinä suostua siihen, että hän lähtee liikaa mielistelemään vanhempia. Olen oppinut, että se ei hyödytä mitään. En voi kuitenkaan miellyttää kaikkia, vaikka haluaisin. On myös lohduttavaa tietää, että ei tarvitse. Vanhempi saa sellaisesta opettajasta helposti myös sellaisen kuvan, että hän on pompoteltavissa. Ymmärrän kuitenkin nyt, että liian kiltti ei tarvitse eikä kannata olla. Joku pitää jostain tyylistä ja joku jonkun toisen tyylistä. Arkielämässäkin joidenkin kanssa sujuu paremmin kuin toisten. Erilaisuus tekee elämästä myös mielenkiintoisempaa.

3.2 Lapsiin liittyvät haasteet

Lapset ovat eri tavalla vaativia iästä riippuen. 2-vuotias juoksee ympäri muskariluokkaa, 4-vuotias lyö toista päähän ja 6-vuotias on liian iso osallistumaan sammakotanssiin. Monenlaista muuta voi myös tulla vastaan, joten pitkäveteistä päivää ei ainakaan näe. Samalla tilanteet voivat kuitenkin olla hankalia. Mitä opettaja voi tehdä, jos 2-vuotiaan lapsen äiti antaa lapsen juosta tunnilla jatkuvasti, eikä äiti vaikuta asiaan mitenkään, vaikka opettaja siitä huomauttaisi? Mitä tehdä, jos 4-vuotias lapsi ei usko opettajaa ja kiusaa toisia? Mitä sitten, jos 6-vuotias lapsi ei halua osallistua musiikkileikkikoulun leikkeihin?

Opettajan täytyy välillä ottaa esimerkiksi se riski, että vanhempi tai lapsi saattaa loukkaantua. Säännöt saavat aikaan erilaisia kohtaamisia vanhemman ja opettajan sekä opettajan ja lasten välille (Cantell 2010, 145). Lapset saattavat välillä olla hämmentyneitä siitä, että jotain asiaa ei saa tehdä, vaikka kotona saa. Vanhemmat kasvattavat lapsia monella tavalla, mutta muskarissa päätoimisena kasvattajana toimii opettaja. Ei ole aina helppoa löytää oikeita sanoja vanhemmille, joiden lapsi juoksee koko tunnin ajan ympäriinsä, kiusaa toisia tai ei osallistu musiikkileikkikoulun toimintaan. Silti heille täytyy kertoa asiasta, koska tilanteet vievät opettajan energiaa ja huomiota liikaa sekä häiritsevät muun ryhmän toimintaa.

Säännöt luovat turvallisuuden tunnetta, koska niiden avulla asetetaan rajoja (Cantell 2010, 146). Muskarissa toimivat omat säännöt, joista on hyvä kertoa etukäteen, jotta vanhemmat ja lapset osaavat asennoitua niihin. Mielestäni on tärkeää jutella vanhempien kanssa kehittävästi ja muistuttaa, että säännöt koskevat kaikkia.

3.3 Työyhteisöön liittyvät haasteet

Työtilat vaikuttavat suuresti musiikkileikkikoulunopettajan työhön, jos tilat eivät ole sopivan kokoisia tai välineitä puuttuu, opettajan on vaikeampaa panostaa työhönsä. Työnantaja ei välttämättä aina ymmärrä, kuinka paljon erilaisia virikkeitä musiikkituokioissa tarvitaan. Johtaminen sisältää työntekijöiden tarpeiden huomioonottamisen ja ratkaisujen hakemisen ongelmatilanteisiin (Cantell 2000, 29). Jos soittimia on mennyt rikki tai tietyistä välineistä on pula, työnantajan kuuluu hankkia uusia. Työnantajan kuuluu myös tukea työntekijää, jos hän on vaikeassa tilanteessa esimerkiksi vanhempien kanssa. Työntekijän on saatava tuntee, että työnantaja on hänen puolellaan ja tarvittaessa tukee häntä. Buskin muskariopettajia koskeneesta kyselystä kävi ilmi, että vain yksi kolmasosa saa paljon tukea työnantajalta. Puolet sai joko vähän tukea tai sitten ei ollenkaan. (Busk 2012, 18.)

Erityisen pahalta tuntuu, jos ei saa ansaitsemaansa arvostusta työnantajalta. Työ on kuitenkin tavoitteellista ja suunniteltua, ja sillä on merkitystä lapsen kasvulle sekä musiikilliselle kehitymiselle. Jansenin ja Jyrkiäisen tutkimuksesta käy ilmi, että muskariopettajat toivoivat enemmän kannustusta ja konkreettista arvostusta myös muilta opettajilta (Jansen & Jyrkiäinen 2003, 52). Opettajien välillä saattaa myös olla kilpailua, vaikka parhaimmillaan kollegojen väliset suhteet voivat olla todella toimivia. Joissakin tilanteissa innostuminen, kouluttautuminen ja uusien ajatusten jakaminen työyhteisössä voi aiheuttaa kateutta (Cantell 2000, 42).

3.4 Muihin tilanteisiin liittyvät haasteet

Jos musiikkileikkikoulunopettaja työskentelee pääsääntöisesti yksin, hän saattaa kaivata vertaistukea. Olen huomannut, että välillä kaipaen itsekin enemmän vertaistukea, vaikka olen tehnyt yhteistyötä kollegojen kanssa ja tapaan muita

opiskelijoita koulussa. Luulen, että kollegojen väliset suhteet voisivat syventyä entisestään, jos välillä pidettäisiin muskareita yhdessä. Kiesiläisen tutkimuksessa opettajilta kysyttiin, mitä he kaipaavat opettajayhteisössä. Opettajat arvostivat yksilöllistä vapautta, mutta toivoivat myös avoimuutta, tukea ja osaamisen jakamista. (Kiesiläinen 1998, 173.) Opettajat voisivat yhdessä suunnitella ja ideoida sekä miettiä ratkaisuja vaativiin tilanteisiin. Ehkä toiselle soittaminenkin voisi luonnistua paremmin, kun vaikea tilanne yllättää.

Välillä tuntuu siltä, että musiikkileikkikoulunopettajan työtä ei arvosteta, mikä suurimmaksi osaksi johtuu varmasti siitä, että ihmiset eivät tiedä, mitä kaikkea koulutus sisältää. Ihmiset saattavat ajatella, että työ on pelkkää leikkimistä ilman mitään suurempaa tavoitetta. Joskus keskustellessani jonkun uuden tuttavuuden kanssa siitä, mitä teen ja kuinka pitkä koulutus musiikkileikkikoulunopettajan tutkintoon vaaditaan, hän saattaa hämmästyä. Olen huomannut, että opettajan täytyy itse pitää huolta siitä, että hänen työtään arvostetaan. Kaikki perustuu kuitenkin ensisijaisesti siihen, että opettaja arvostaa itse omaa työtään.

4 REFLEKTOINTI

Varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelijoiden pitää arvioida tunteja ja opettajuutta opiskelun alusta lähtien. Tuntien arvioiminen on merkittävä osa harjoittelua, ja reflektointi on tärkeä osa opettajan työtä. Reflektointi auttaa myös silloin, kun muskariopettaja kohtaa työssään haasteita. Erottelen toisistaan reflektoinnin ja kriittisen reflektion, koska kriittinen reflektio on vielä tavallista reflektiota syvällisempää. Käsittelen myös kriittisen reflektoinnin eri tasoja.

4.1 Reflektointi ja reflektion tasot

Laine mainitsee, että opetus- ja opettajankoulutustutkimuksissa reflektoinnilla tarkoitetaan usein opettajan omaan työhönsä kohdistamaa kriittistä ajattelua tai arviointia (Laine 1993, 20). Mezirow määrittelee, että reflektion tavoitteena on omien uskomusten oikeutuksen kriittinen selvittely. Reflektion avulla voidaan oikaista uskomuksiin sisältyviä vääristymiä ja ongelmanratkaisussa tekemiä virheitä. (Mezirow 1995, 17–22.) Reflektointi voi vaihdella tasoltaan pinnallisesta varsin syvälliseen, perusteelliseen ja laajaan prosessointiin (Laine 1993, 20). Siinä missä reflektio merkitsee ongelmien ratkaisemistapaa koskevien uskomusten arvioimista, kriittinen reflektio tarkoittaa nimenomaan aikaisemman oppimisen ennako-oletusten pätevyden kyseenalaistamista (Mezirow 1995, 28–29). Kriittinen reflektio perehtyy pelkkää reflektiota syvemmälle. Kriittisessä reflektiossa kyseenalaistetaan vakiintuneet ja tavanmukaiset odotukset, merkitykselliset näkökulmat, kanssaihmiset ja oma itsensä (Mezirow 1995, 29).

Mezirow (1981) erottelee toisistaan kriittisen reflektion seitsemän eri tasoa: *tietoinen reflektiivisyys* tarkoittaa tietoisuutta tietystä havainnosta, ajatuksesta ja toiminnasta. *Affektiivinen reflektiivisyys* merkitsee tietoisuutta omista tunteista havaintoja, ajatuksia ja toimintaa kohtaan. *Erotteleva reflektiivisyys* on omien havaintojen, ajattelun ja toiminnan laadun arvioimista sekä asioiden välisten yhteyksien pohtimista. *Arvioivassa reflektiivisyudessa* ollaan tietoisia omien arvojen vaikutuksesta havaintoihin, ajatuksiin ja toimintaan sekä tapaan tarkastella niitä. *Käsitteellisessä reflektiivisyudessa* arvioidaan käytössä olevien käsitteiden merkitystä reflektion kohteen oivaltamisessa. *Psyykinen reflektiivisyys* on tietoisuutta siitä, että tarkastelun kohdetta joudutaan arvioimaan rajallisen tiedon

pohjalta. *Teoreettinen reflektiivisyys* tarkoittaa sitä, että sisäistetty reflektointikäytäntö perustuu selvyyksinä pidettyihin kulttuuriisiin ja psykologisiin olettamuksiin, jotka kuvaavat kokemusta vähemmän mielekkäästi kuin toiminnallisiin arvosteluperusteisiin nojaavat näkökulmat. (Mezirow 1981, 3–24.) Alla oleva taulukko kuvaa yhteenvetona tasojen erityispiirteitä:

Reflektiotasot	Tasojen erityispiirteet
Tietoinen reflektiivisyys	Havainnot, ajatukset ja toiminta
Affektiivinen reflektiivisyys	Tunteet, havainnot, ajatukset ja toiminta
Erotteleva reflektiivisyys	Havainnot, ajatukset, toiminta ja asioiden väliset yhteydet
Arvioiva reflektiivisyys	Arvot, havainnot, ajatukset ja toiminta
Käsitteellinen reflektiivisyys	Käsitteiden merkitys
Psyykkinen reflektiivisyys	Rajallinen tieto
Teoreettinen reflektiivisyys	Kulttuuriset ja psykologiset olettamukset

4.2 Oma reflektointi

Kasvatustieteiden opinnoissa reflektoinnin käsite tuli minulle tutummaksi. Silloin oivalsin, mitä käsitteellä tarkoitetaan. Olen reflektoinut omaa opettajuuttani kriittisesti siitä asti. Joskus reflektointi on ollut raskasta, mutta siitä on silti oppinut jotakin. Tietoinen reflektiivisyys on tutuin käsite minulle. Olen esimerkiksi tietoinen siitä, miksi jotakin laulua leikitään juuri tietyn ikätason kanssa. Pienten vauvoryhmäläisten kanssa kannattaa muun muassa leikkiä paljon sylileikkejä, koska se vahvistaa vauvan ja vanhemman vuorovaikutusta. Vaikka olenkin pian valmistumassa, joudun silti arvioimaan monia asioita rajallisen tiedon pohjalta. Psyykkinen reflektiivisyys on tuttua minulle erityisesti sen takia, että olen vielä opiskeluvaiheessa. Päiväkotiharjoittelun alkuvaiheessa opetin

kaikulauluna uutta kappaletta 3–4-vuotiaille, kunnes sain palautetta siitä, että niin ei kannata tehdä. Kaikulaulun avulla ei saa sen ikäisiä lapsia vielä keskittymään tarpeeksi. En tiennyt sitä, ennen kuin ohjaajani kertoi siitä minulle.

Olen joutunut välillä kyseenalaistamaan vakiintuneita toimintapojani ja löytämään uusia ratkaisuja, esimerkiksi viime vuonna ryhmässäni oli todella vilkas poika enkä saanut häntä keskittymään uuteen opetettavaan asiaan. Ymmärsin, että minun täytyy vain motivoida häntä paljon enemmän kuin muita. Käsittelin asiaa erottelevan reflektiivisyyden kautta. Olin tietoinen omista tunteistani ja havainnoistani sekä pohdin toiminnan laatua ja niiden yhteyksiä. Minun oli pakko löytää tilanteeseen jonkinlainen ratkaisu, joten otin käyttöön toimintakortit, joiden avulla sain lapsen huomion. Asetin toimintakortit seinälle väärinpäin.

Toimintakorteista selvisi, mitä seuraavaksi tehdään. Avasin aina uuden kortin, kun lähdettiin käymään läpi seuraavaa asiaa. Onneksi ne toimivat, ja lapsi seurasi niitä innostuneesti. Käytin toimintakortteja kevään loppuun asti. Otan ne varmasti käyttöön myös tulevaisuudessa, jos jokin tilanne sitä vaatii.

Tulevissa luvuissa käsittelen muiden opettajien kokemia haastavia tilanteita, minkä jälkeen palaan reflektiotasojen avulla käsittelemään, millä tasolla muut opettajat refleктоivat.

5 TUTKIMUS JA AINEISTON KÄSITTELY

Käsittelen tässä luvussa kyselytutkimusta ja teemahaastattelua sekä aineiston käsittelyä. Kerron tarkemmin, miten tutkimukseni eteni.

5.1 Kyselytutkimus

Yksi tapa kerätä itse aineistoa on kysely (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 1997, 189). Tein Internetissä kyselyn, jonka julkaisin varhaisiän musiikinopettajien Facebook -sivustolla. Kyselylomakkeiden avulla sain vaivattomasti kartoitettua useamman opettajan mielipiteitä vaativista tilanteista. Aluksi kysyin, missä vaiheessa uraa musiikkileikkikoulunopettaja on. Suurin osa vastaajista oli vasta työelämän alkuvaiheessa, mikä osaltaan saattoi myös vaikuttaa vastauksiin, sillä useat opettajat olivat kokeneet samankaltaisia tilanteita haastavina. Ainoastaan yksi vastaaja oli opettanut yli viisi vuotta. Muut opettajat olivat opettaneet alle viisi vuotta. Keskityin kyselyssä lähinnä siihen, minkälaisia haasteita opettajat olivat kohdanneet vanhempien, lasten ja työyhteisön parissa. Viimeisessä kohdassa opettajat saivat kertoa, millaisia haasteita he olivat kohdanneet muissa tilanteissa.

5.2 Teemahaastattelu

Toteutin osan tutkimuksestani teemahaastatteluna. Siinä aihepiirit ovat selkeitä, mutta menetelmästä puuttuu tarkkojen kysymysten muoto sekä järjestys. (Hirsijärvi ym. 1997, 204.) Haastattelin kahta nuorempaa musiikkileikkikoulunopettajaa, jotka olivat uransa alkuvaiheessa ja kahta vanhempaa opettajaa, jotka olivat tehneet työtä noin 20 vuotta. Valitsin opettajat työkokemuksen mukaan, koska ajattelin sen vaikuttavan vastauksiin. Opettajilla oli paljon vanhempiin ja lapsiin liittyviä kokemuksia sekä myös työyhteisöön liittyviä haasteita. Halusin myös tietää, miten opettajat olivat saaneet tilanteita ratkaistua tai pystytyttiinkö niitä edes ratkaisemaan kaikkia miellyttävällä tavalla.

5.3 Aineiston käsittely

Yhdistin nämä kaksi aineistoa toisiinsa siten että kysely palveli haastattelun esitutkimuksena. Keräsin ensin kaikkien kyselylomakkeiden vastaukset yhteen, ja sen jälkeen luettelin niiden pohjalta haastavia tilanteita paperille. Haastattelussa opettajat saivat valita paperista vaikeita tilanteita ja kertoa omakohtaisista kokemuksistaan. Äänitin haastattelut, minkä jälkeen litteroin eli kirjoitin haastattelut suoraan puhtaaksi paperille. Sitten poimin vaativimmat tilanteet ja analysoin niitä tarkemmin.

6 KYSELYN TULOKSET

Kyselyyn vastanneita opettajia oli yhteensä vain kuusi. Melkein kaikki vastaajat olivat työelämänsä alkuvaiheessa (0–5 vuotta työskennelleet). Ainoastaan yksi vastaaja oli työskennellyt yli viisi vuotta (ainakin 15 vuotta). Vastauksista kävi ilmi, että kaikki olivat kohdanneet haasteita lasten, vanhempien ja työyhteisön parissa.

6.1 Lasten parissa koetut haasteet

Muutama vastaaja oli kokenut erityislasten huomioimisen sekä ylivilkkauksen haastavaksi. Erityislapsella tarkoitetaan lasta, joka tarvitsee erityistä hoitoa ja kasvatusta (Viittala 2006, 50). Eräs vastaaja mainitsi myös rajojen asettamisen hankalaksi sellaisille, joilla niitä ei kotona ole. Hän lisäsi vielä, että levottomuus ja tilassa juoksentelu tarttuvat herkästi lapsesta toiseen, mikä vie aikaa ja energiaa varsinaiselta toiminnalta. Lapsiryhmän hallinta aiheuttaa hänen mielestään suurimman haasteen lapsiryhmässä. Mitä tehdä sellaisessa tilanteessa, kun lapsi ei selvästikään pysty olemaan ryhmässä? Hänen mielestään myös kiusaamistilanteet ja edelliseen opettajaan liittyvät myönteiset mielikuvat sekä opettajan oman paikan löytäminen ovat vaikeita asioita. Arat lapset, jotka eivät uskalla lähteä toimintaan mukaan, koettiin hankaliksi. Usein arkaan lapseen kontaktin luominen kestää pitempään ja ryhmäytyminen voi olla hänen osaltaan hitaampaa.

6.2 Vanhempien parissa koetut haasteet

Pari vastaajaa koki vaikeaksi epäluottamuksen nuoren näköistä opettajaa kohtaan, edelliseen opettajaan liittyvät myönteiset mielikuvat ja epärealistisen mielikuvan muskarin toiminnasta (esimerkiksi 4–5-vuotiaat soittavat yhdessä viulua leikkiryhmässä.) Eräs vastaaja oli sitä mieltä, että välillä vanhempiakin pitäisi opettaa käyttäytymään. Ei ole kivaa sanoa vanhemmalle, että voisiko tämä rauhoittua. Vanhempia on vaikea saada innostumaan, kun joskus tuntuu, ettei heille kelpaa mikään. Haastavaksi koettiin myös aikuisen ohjaaminen tai vastuun ottaminen lapsesta, arvostelevat vanhemmat sekä huoltajat, jotka eivät ymmärrä läsnäolon tärkeyttä. Lapsi jää paitsi opetuksesta, ja hänen on vaikeaa päästä uuteen mukaan.

6.3 Työyhteisössä koetut haasteet

Yksi vastaaja oli kokenut, että joidenkin oli vaikeaa kunnioittaa häntä kollegana, koska hän on ollut itse opiskelijana kyseissä työpaikassa. Toinen vastaaja kirjoitti, että edellistä opettajaa koskeviin myönteisiin mielikuviin ei voinut vaikuttaa. Päiväkotiharjoittelua tehnyt opettaja oli huomannut, että henkilökunnan kanssa olisi pitänyt käydä enemmän läpi muskarin periaatteita. Hän koki myös vaativaksi yhteisten projektien ideoimisen, koska niistä oli vaikeaa saada toimivaa kokonaisuutta. Hankalaksi koettiin myös henkilökunnan vaihtuminen ja vähäinen yhteys muuhun työyhteisöön. Kun muskari on eri paikassa muun opetuksen kanssa, hallinnon ja vanhempien välillä on vaikeaa toimia. Heikko perehdytys työpaikan toimintatapoihin ja pelisääntöihin tuntui vaikealta vastavalmistuneelle ja uudelle työntekijälle. Työhön liittyviä käytännön asioita on hankala hoitaa, koska toimisto sijaitsee eri paikkakunnalla kuin opetuspisteet.

6.4 Muissa tilanteissa koetut haasteet

Eräs vastaaja koki, ettei perhe aina ymmärrä, kuinka paljon tuntien suunnitteluun vaatii aikaa. Toisaalta perhe myös huomaa, kuinka paljon ylimääräistä työtä opettaja tekee ilman lisäpalkkaa. Yksi vastaaja oli joskus kaatunut pahasti, mutta onneksi mitään vakavaa ei sattunut. Hän mietti, mitä sitten voitaisiin tehdä, jos hänelle sattuu jotakin ja lapset ovat lukittujen ovien takana. Lapset eivät pääsisi hakemaan apua mistään. Vastaajien joukossa kuvailtiin tilanne, jossa luokkaan tultiin kesken muskarin. Lasten elämys oli mennyt pilalle keskeyttämisen vuoksi. Harvemmin kenelläkään on niin tärkeää asiaa, etteikö sitä yhtä hyvin voitaisi hoitaa muskarin jälkeen.

7 TEEMAHAASTATTELUN TULOKSET

Haastateltavia opettajia oli neljä. Toteutin haastattelun pareittain. Vanhemmat opettajat ovat kollegoja ja nuoremmat ovat ystäviä keskenään. Keskustelu oli luontevaa, koska ihmiset tunsivat toisensa entuudestaan. Haastateltavien nimet on muutettu henkilöllisyyden suojaamiseksi. Vanhemmista opettajista käytän nimiä Helena ja Paula ja nuoremmista Eeva ja Maija.

7.1 Nuorten opettajien käsitykset

Nuoret opettajat kertoivat monista tilanteista, jotka liittyivät jollakin tavalla vanhempiin. Nuorten opettajien haastattelussa käsiteltiin paljon myös työolosuhteisiin liittyviä asioita.

7.1.1 Vanhempien käyttäytyminen

Nuoret opettajat käsittelivät haastattelussa paljon vanhempien käyttäytymistä ja läsnäoloa. Maija kertoi, että joillekin vanhemmille saattaa käydä niin, että he ajattelevat vain omaa lastaan ja kaikki muut lapset unohtuvat. Eeva taas kertoi, että vanhemmilla saattaa olla joskus suuria odotuksia muskarista, vaikka ensimmäisellä tunnilla ei välttämättä saada mitään ihmeellistä aikaan. Eeva ihmetteli sitä, miksi vanhemmat eivät paneudu muskarin asioihin, vaikka siitä mainittaisiin useampaan kertaan. Hänestä tuntui joskus siltä, että muskariopettaja on emo, joka huolehtii vanhemmista. Maija oli myös sitä mieltä, että vanhemmat eivät aina lue tiedotteita, jolloin heille saattaa tulla vääristynyt kuva muskarin toiminnasta. Vanhemmat eivät silloin tiedä, mitä odottaa.

Maija kertoi, että osa vanhemmista pitää muskariharrastusta enemmänkin hoitopaikkana kuin tavoitteellisena toimintana, varsinkin niissä paikoissa, joissa muskari on halvempaa. Jotkut vanhemmista ajattelevat, että he saavat omaa aikaa, kun lapsi on muskarissa, jolloin muskarin tavoitteellisuus ei välttämättä kiinnosta. Vanhemmat eivät välttämättä kerro opettajalle oman lapsensa käyttäytymisen syitä, vaikka taustalla olisi esimerkiksi diagnosoitu tarkkaavaisuushäiriö. Eevalla oli ollut muskarissaan lapsi, joka oli todella vilkas. Eeva meni ahdistuneena tunnille, koska ryhmälle ei kelvannut mikään. Vasta puoli vuotta myöhemmin

lapsen äiti kertoi Eevalle, että lapsella oli diagnosoitu ADHD. Eeva oli sitä mieltä, että hän olisi voinut ymmärtää lasta paremmin jo alusta alkaen, jos hänelle olisi kerrottu asiasta heti. Lapsi ei enää kuitenkaan tullut tunnille, koska hänelle oli selvästi vaikeaa olla tunnilla. Sen jälkeen Eevan ryhmä on toiminut todella hyvin.

Eeva kertoi, että joitakin vanhempia nolottaa esimerkiksi kertoa opettajalle, jos heidän lapsellaan on diagnoosi. Toiminta ei Eevan mielestä ole kenellekään kivaa, jos yksi lapsi sekoittaa koko ryhmän toiminnan. Lapsikaan ei saa toiminnasta irti sitä mitä hän olisi voinut saada, jos opettajalle oltaisiin heti kerrottu diagnoosista. Maija ehdotti, että vanhemmat voisivat olla tällaisissa tilanteissa rehellisiä ja pyytää opettajaa kertomaan, sopiiko lapselle tavallinen ryhmä vai ei.

7.1.2 Työolosuhteet

Maija ja Eeva olivat molemmat sitä mieltä siitä, että työpisteiden vaihtelu on raskasta. Jotkut tilat eivät välttämättä sovellu muskariin ollenkaan. Haastavat tilat vaikuttavat myös omaan mieleen ja intoon tehdä työtä. Eeva joutuu opettamaan parakissa, jossa ei oikeastaan ole mahdollista liikkua. Muskarilaiset suurimmaksi osaksi värittävät tai liikkuvat sen, mitä pystyvät. Eeva kertoi, että sekin oli häiritsevää, kun hän joutui pitämään muskaria tilassa, jonka välissä oli paperiseinä ja sen toisella puolella englanninopettaja piti tuntia. Tämä oli tullut keskustelemaan Eevan kanssa ja ollut sitä mieltä, että hänen ryhmänsä ei pysty samalla kuuntelemaan, kun Eeva säestää pianolla. Eeva lupasi olla soittamatta sen tunnin ajan. Eeva oli yrittänyt selittää, että hänestäkin on inhottavaa opettaa pienessä luokassa. Maija myös mainitsi, että se alentaa muskarien arvoa, jos joudutaan opettamaan varastoon verrattavassa kopissa.

Maija kertoi, että huonoja oloja on silloin, kun opettajat suostuvat niihin. Opettajat voivat paljon myös itse vaikuttaa siihen, mitä he suostuvat tekemään. Eeva oli sitä mieltä, että työ kasvattaa, kun sitä tekee. Nykyään hän uskaltaa sanoa rohkeammin, jos jokin asiaa vaivaa. Hän oli aikaisemmin ollut paljon arempi, mutta ei enää. ”Musta on oikeesti tullu pikkasen niinku kovempi.” (Eeva)

7.2 Vanhempien opettajien käsitykset

Vanhemmat opettajat keskustelivat useista eri osa-alueista. He olivat kohdanneet paljon erilaisia tilanteita lasten ja vanhempien parissa. He kokivat välillä hankalaksi myös työajan epäsäännöllisyyden ja tunnin keskeyttämisen.

7.2.1 Työaika

”Et tää on kuitenkin semmosta. Tää ei oo niinku kasista neljään ja sit sä pistät ovet kiinni, vaan sitte se on niinku ihan jatkuvaa.” (Paula)

Paula vastaa sähköposteihin viikonloppuisinkin. Työasiat on helppoa jättää vasta sitten, kun asian on saanut pois mielestään. Helena kertoi, ettei hän edes avaa tietokonetta viikonloppuna, jotta saa etäisyyttä työasioihin. Työasiat tulevat vastaan myös arjessa, koska välillä saattaa törmätä asioihin, joita voisi hyödyntää muskarissa. Molemmat opettajat olivat kuitenkin sitä mieltä, että se on ihan positiivinen asia.

7.2.2 Vanhempien palaute

Helena kertoi, että hänen perheryhmästään oli valitettu toimistoon, koska muskarissa oli mukana isosiskoja, joiden ei kuulunut olla tunnilla. Helena päätti mainita asiasta seuraavan tunnin aluksi. Hän ei paljastanut palautteenantajaa, vaan kertoi yleisesti ottaen pienten olevan etusijalla, koska muskari oli heille. Hän painotti, että vanhempien on pidettävä huolta siitä, että pienemmät huomioidaan ensin. Sen jälkeen asia oli selvä, eikä siitä enää valitettu. Paula oli saanut valituksen sähköpostiinsa siitä, että loppulaulua ruvetaan laulamaan aina viittä minuuttia ennen muskarin loppumista. Hän yritti kertoa, että loppulauluun ja muihin lopputoimiin menee oma aikansa, eikä tunti välttämättä aina voi kestää tasan neljääkymmentäviittä minuuttia.

Molemmat opettajat kokivat, ettei kielteistä palautetta saa lähes ollenkaan, eikä palautetta yleisestikään. Helenan mielestä kielteinen palaute kyllä tuntuu, jos sitä tulee, koska työssään joutuu pistämään itsensä todella alttiiksi. Paula totesi, että ryhmästä huomaa, viihdytäänkö tunnilla vai ei. Vaikka Paula ja Helena ovat

tehneet työtä vuosikymmeniä, välillä he silti tiukan paikan tullen varmistavat toisiltaan, että onhan kaikki mennyt niin kuin pitikin.

7.2.3 Arat lapset

Paula mainitsi, että joskus on arkoja lapsia, jotka eivät uskalla jäädä tunnille ja äidin pitää olla mukana. Sitten, kun lapset ovat 5–6-vuotiaita, he alkavat riehua. Paula kertoi yhdestä lapsesta, joka oli ollut todella arka tulemaan mihinkään mukaan ilman äitiä. Paula antoi vähän eri tavalla myöten lapselle, jotta saisi häntä enemmän mukaan. Myöhemmin lapsi ei meinannut pysyä paikoillaan. Helena lisäsi, että joskus käy noin ja joskus toisin. Paula kertoi, että esimerkki oli ääritapaus.

7.2.4 Tunnin keskeytys

Helena oli jutellut kollegansa kanssa, joka mainitsi lapsesta, jolle oli juuttunut tamburiini päähän. Tamburiinia ei ensin saatu millään pois. Opettaja sai jossain vaiheessa rauhoitettua itsensä ja lapsen sekä sai tamburiinin viimein pois lapsen päästä. Helena kertoi, että kaikkea voi tapahtua. Tunti joudutaan joskus keskeyttämään pitkäksi aikaa. Paula kertoi, että vessakäynnit ovat haastellisia silloin, kun vessa sijaitsee kaukana luokasta. Paula sanoi, että joskus saatetaan joutua koko ryhmän kanssa lähtemään vessaan, jos ketään ei ole luokan ulkopuolella. Se vie tunnista paljon aikaa. Helena kuvaili, että hänen ryhmässään yhdellä 3-vuotiaalla oli tullut pissat housuun, mutta onneksi lapsen äidillä oli luokan ulkopuolella vaihtovaatteet. Jos vaihtovaatteita ei olisi ollut, lapsen olisi pitänyt olla märkänä koko lopputunti.

7.2.5 1–2-vuotiaat

Paula ja Helena olivat sitä mieltä, että 1–2-vuotiaat ovat haastavan ikäisiä. Lapset kulkevat paikasta toiseen, eivätkä aina malta keskittyä ohjelmaan. Helena kertoi, että hän yrittää keksiä aina jotain uutta, jotta lapset kiinnostuisivat edes hetkeksi ohjelmasta. Paula sanoi, että hän yrittää myös pitää ryhmän jotenkin koossa. Jos lapsi juoksee pois, ainakin yritetään mennä hakemaan häntä. Toiminnasta ei tule

mitään, jos antaa vaan kaikkien jatkuvasti juosta ympäriinsä. Ryhmät ovat myös erilaisia, koska kaikkien ryhmien kanssa ei toimi samat jutut.

7.3 Nuorten ja vanhempien opettajien samanlaiset näkemykset

Kaikilla opettajilla oli useita samanlaisia näkemyksiä vaikeista tilanteista. Edelliseen opettajaan liittyvät myönteiset mielikuvat koettiin haastaviksi ja opettajat pitivät tärkeänä sitä, että lapsilla säilyisi tuttu opettaja. Liian vähäinen palkkaus työmäärään nähden ja rajojen asettaminen koettiin myös hankalaksi.

7.3.1 Edelliseen opettajaan liittyvät myönteiset mielikuvat

Kaikki opettajat olivat sitä mieltä, että vanhemmille ei ole aina helppoa sanoa asioita suoraan. Helena koki vaikeaksi sen, että vanhemmat menevät selän takana valittamaan suoraan toimistoon, jos jokin on vialla. Samalla tavalla oli käynyt myös Paulalle. Helenan muskarilaisen vanhempi oli mennyt valittamaan suoraan rehtorille, että laulut eivät miellyttäneet häntä, koska siellä ei laulettu samoja lauluja kuin edellisen opettajan tunnilla. Helena tapasi rehtorin, joka oli vakuuttanut muskarilaisen äidille, että Helena kyllä tietää, mitä tekee. Helena jatkoi omalla tyylillään, ja tilanne ratkesi sillä. Helena ei kuitenkaan mennyt puhumaan tilanteesta vanhemmalle, koska koki sen hankalaksi.

Maijan mielestä on harmillista, jos opettaja vaihtuu jatkuvasti. Edellisestä opettajasta on voinut jäädä todella myönteisiä mielikuvia, mutta seuraava opettaja saattaa olla aivan erilainen. Maija kertoi, että vanhemmat ja lapset eivät ehkä ymmärrä, kuinka paljon toiminta on kiinni opettajan persoonasta. Joku saattaa olla todella nopeampoinen, kun taas toinen paljon rauhallisempi. Maijan mielestä olisi parasta, että jokaisella säilyisi sama opettaja mahdollisimman pitkään. Eeva kertoi siitä, kuinka vaikeaa oli tulla ”superopettajan” jälkeen opettamaan. Edellinen opettaja oli panostanut tunteihinsa todella paljon ja hankkinut sinne kaikenlaista rekvisiittaa. Vanhemmat puhuivat siitä, kuinka edellinen opettaja teki sitä ja tätä. Eevasta se tuntui pahalta, mutta hän kertoi myös että on mukavaa mennä opettamaan ”surkean” opettajan jälkeen. Paulan mielestä toisen opettajan jälkeen tuleminen on aina jännittävää, koska silloin lapsetkin koettelevat uutta opettajaa. Opettajan pitää luottaa itseensä. Paula painotti myös sitä, että erilaisuus

on hyvä asia. Helenakin ajatteli, että vaihtelu virkistää. On ihan hienoa, jos muskarissa on joskus sijainen.

7.3.2 Tutut opettajat

Paula painotti, että on tärkeää, kun ryhmillä on tutut opettajat. Helena kertoi vanhempien myös arvostavan saman opettajan säilymistä. Osa lapsista aloittaa muskarin jo vauvana ja jatkaa 6–7-vuotiaaksi saakka. Usein perheiden kanssa muodostuu hyvät suhteet ja heidän sisaruksensa tulevat muskareihin. Maija oli sitä mieltä, että lapsien ja vanhempienkin on vaikeaa päästä toimintaan kunnolla kiinni, jos opettaja vaihtuu jatkuvasti. Hänen mielestään työnantajien pitäisi luoda opettajille sen verran hyvät työolosuhteet, että opettajat haluaisivat jatkaa. Hän kertoi opettajien monesti lopettavan työpaikassa sen takia, että työpaikassa on jokin vialla, ei työssä.

7.3.3 Rajojen asettaminen

Eeva mainitsi, että oli haastavaa asettaa sellaiselle lapselle rajoja, jolla niitä ei välttämättä kotona ole. Yksi lapsista oli vahingossa astunut toisen kansion päälle, jolloin se meni rikki. Eeva sanoi oppilaalle, että hänen pitää pyytää toiselta anteeksi. Oppilas ei halunnut, koska hän sanoi rupeavansa itkemään, jos hänen täytyisi pyytää anteeksi. Lopulta Eeva sai oppilaan pyytämään anteeksi, mutta oppilas oli hetken aikaa käsiensä suojissa. Maija oli sitä mieltä, että Eeva hoiti tilanteen oikein, koska opettajat ovat myös kasvattajia. Heidän kuuluu asettaa rajoja.

Paula sanoi, että hän ei tiedä, ovatko pienten ryhmissä lapset vai vanhemmat haastavampia. Hänen perheryhmässään yksi lapsi ei suostunut istumaan vanhempansa sylissä, vaikka kaikki muut istuivat ja tuoleja ei ollut kaikille tarpeeksi. Isä antoi lapsen heti istua tuolilla, koska hänen mielestään lapsi sai tehdä mitä haluaa. Paula sanoi isälle, että seuraavalla kerralla istutaan sylikkään. Häntä jännitti, miten isä suhtautuu asiaan seuraavalla kerralla. Seuraavalla viikolla muskariin tulikin äiti. Lapsi makasi kaksi tuntia lattialla, mutta kolmannella tunnilla hän istui jo äitinsä sylissä. Paula oli sitä mieltä, että päästään

helpommalla, kun kaikki noudattavat sääntöjä ja opettaja on tällaisissa tilanteissa päättäväinen.

7.3.4 Palkkaus

Maijan mielestä palkkaus ei vastaa työmäärää. Hänen mielestään tuntipalkka on kohdallaan, mutta sen lisäksi eri pisteissä saattaa joutua järjestämään ja siivoamaan paikkoja. Maija joutui siivoamaan joissakin paikoissa muiden jälkiä, mikä tuntui todella epäoikeudenmukaiselta. Vuokranantaja oli myös loukkaava ja saattoi välillä jopa huutaa Maijalle. Hän oli myös töissä paikassa, jossa hänelle kuului tiedottaminen ja laskutus. Niistä ei maksettu opettajalle kuuluvaa lisää. Paula oli myös sitä mieltä, että palkkaus ei vastaa työmäärää, koska he tekevät paljon työn hyväksi omalla ajalla: suunnittelevat konsertit ja juhlat, mikä ei kuulu muuhun työhön. Usean ryhmän tuntisuunnitelmat vievät myös oman aikansa.

7.4 Nuorten ja vanhempien opettajien erilaiset näkemykset

Nuorilla ja vanhemmilla opettajilla oli myös erimielisyyksiä, erityisesti erityislasten sekä vanhemmille tiedottamisen suhteen.

7.4.1 Erityislapset muskariryhmässä

Kannattaisiko lapset integroida vai pitäisikö heille perustaa oma ryhmä? Vanhemmat opettajat olivat sitä mieltä, että integroiminen kannattaa. Paula sanoi, että silloin ryhmässä voi olla avustaja mukana. Lasten on hyviä oppia olemaan yhdessä, koska lasten luokittelu aiheuttaa eriarvoisuutta. Helena sanoi, että lasten on myös hyvä tottua siihen, että välillä tulee ongelmia ja kaikki ei aina mene täysin sujuvasti. Paula ja Helena halusivat myös itse välttää ennakoasenteita, ja heidän mielestään on periaatteessa parempi, etteivät vanhemmat aina kerro lasten taustoista.

Nuoremmista Eeva oli sitä mieltä, että olisi helpompaa, jos opettaja tietäisi lapsen taustoista. Hän perusteli asiaa sillä, että hänen soitinryhmässään oli muutama lapsi, jotka oppivat todella hitaasti. Asia turhautti hitaasti oppivia ja myös muuta

ryhmää, koska he oppivat nopeammin. Tällaista ryhmää on haastavaa saada toimimaan, ja sen takia olisi tärkeää, että opettaja voisi jotenkin ennakoida tilannetta. Maija ajatteli, että erityislasta palvelisi enemmän hänelle suunnattu ryhmä. Hän työskenteli muutenkin erityislasten parissa ja kertoi, että erityislapsen ovat hänelle todella tärkeä ryhmä. Jos lapset ovat päiväkodissa ja koulussakin erityisryhmässä, silloin heillä kuuluisi olla oma ryhmänsä myös muskarissa. Maija perusteli mielipidettään sillä, että jos lapsella on jokin este eikä hän pysty oppimaan normaalisti, hänelle täytyy järjestää opetus eri tavalla. Tunti voitaisiin suunnitella hänen tarpeilleen sopivammaksi. Maija painotti myös sitä, kuinka erityislasten ryhmissä opettajan pitää heittäytyä vielä enemmän, jotta lasten mielenkiinto säilyy. Jossain tapauksissa integroiminen voi Maijan mielestä toimia.

7.4.2 Vanhemmille tiedottaminen

Eeva ja Maija olivat sitä mieltä, että vanhemmille pitäisi kertoa etukäteen tarkemmin, millaista muskarin toiminta on. He ehdottivat, että muskarissa voitaisiin järjestää tutustumiskertoja. He kertoivat myös, että vanhempainillat selvittäisivät paremmin muskarin tavoitteita ja käytäntöjä. Vanhempainilloissa voitaisiin esimerkiksi esittää demo, ja vanhemmat saisivat itse kokeilla muskarissa käytettäviä soittimia. Paula oli sitä mieltä, että pelkkään vanhempainiltaan ei olisi tarpeeksi tulijoita. Paula ei usko, että kokonaista vanhempainiltaa kannattaisi järjestää. Illassa ei olisi tarpeeksi käsiteltäviä asioita, joten sinne ei välttämättä moni vaivautuisi tulemaan. Avoimet ovet voisivat toimia. Helena ajatteli, että ihmiset yleensä tietävät, mitä muskarissa tehdään.

8 ONGELMATILANTEITA

Käsittelen tässä luvussa haastateltavien ja kyselylomakkeeseen vastanneiden käsityksiä ratkaistavista ja ratkaisemattomista tilanteista. Kerron myös, miten jotkut ovat pystyneet ennaltaehkäisemään vaikeita tilanteita.

8.1 Ratkaistavat tilanteet

Monet kokivat, että tilanteen ratkaisemiseen auttaa parhaiten puhuminen. Yleensä päästään jonkinlaiseen yhteisymmärrykseen, jos ihmiset ovat valmiita keskustelemaan. Eräs kyselyyn vastannut kertoi, että hän on saanut aina kaikki tilanteet vanhempien kanssa hoidettua puhumalla. Myös toinen vastaaja kertoi, että vanhempien ja kollegojen kanssa ongelmat ovat yleensä ratkenneet itsestään, jos he ovat huomanneet opettajan tekevän työnsä hyvin.

Paula ja Helena kertoivat, että he ovat soitelleet toisilleen, jos vaikea tilanne on tullut vastaan. Heillä on muutenkin kollegojen kesken avoin ilmapiiri, joten toisten kanssa voi helposti keskustella. Olen myös itse huomannut, että vaikean tilanteen keskellä auttaa eniten, kun saa puhua oman alan opiskelijan tai kollegan kanssa asioista. Silloin ongelmat voivat myös helpommin ratketa.

8.1.1 Vaikeiden tilanteiden ennaltaehkäiseminen

Paula kertoi, että ennaltaehkäiseminen vaikuttaa haasteellisiin tilanteisiin. Kun muskarissa on selkeät säännöt, vaikeita tilanteita tulee harvemmin. Säännöt auttavat paljon myös omissa ryhmissäni. Lapset tottelevat paremmin, kun he ymmärtävät sääntöjen koskevan kaikkia. Vaikeita tilanteita saa myös helpommin ratkaistua sääntöjen avulla. Myös yksi vastaajista koki säännöistä olevan apua. Kun lapset tietävät säännöt, jäähylle laittaminen on mahdollista. Lapset ymmärtävät sen olevan oikeutettua.

8.1.2 Hankalien lasten käsitteleminen

Helenan ryhmässä oli kaksi 6-vuotiasta tyttöä, jotka tunsivat hyvin toisensa ja olivat läheisiä. Tyttöillä oli inhottava asenne, ja he valittivat jatkuvasti kaikesta.

Helenallekin tuli jossain vaiheessa sellainen olo, että hän on huono. Hän kuitenkin ymmärsi, että hänen on opettajana pidettävä omista jutuistaan kiinni. Sitten asiat helpottivat. Tyttöjen kanssa oli aina vaikeaa, mutta Helena osasi asennoitua siihen. Paulalla oli ollut kanteleryhmässään poika, joka oli aina sanonut, ettei jaksa soittaa. Paula kuitenkin painotti, että on tärkeää tehdä lapsille selväksi, että muskariopettaja päättää, mitä tehdään. Heille voi sanoa suoraan, ja jos lapset eivät ensimmäisestä kerrasta ymmärrä, opettajan kannattaa toistaa sama asia seuraavalla kerralla.

Eräs vastaaja pystyi vaikuttamaan ylivilkkauteen tehtäväkorttien avulla. Ne saivat lasten huomion heräämään. Kiusaamistilanteissa hän teki yhteistyötä vanhempien kanssa, ja he keksivät yhdessä ratkaisuja tilanteeseen. Myös kolmas vastaaja koki, että vanhempien ja lasten kanssa keskustelemisestä on apua.

8.2.2 Väärinymmärrykset

Eevan kanteleryhmäläisen vanhempi oli ihmetelty, miksi lapset eivät soita tunnilla enemmän, vaan esimerkiksi värittävät palloja tai tekevät jotain muuta. Eeva perusteli asiaa sillä, että lapset eivät jaksa keskittyä soittamiseen koko tunnin ajan. Helena kertoi, että hän ilmoittaa jo edellisenä keväänä vanhemmille, että muskarissa soitetaan ja tehdään myös paljon muuta. Paulalla oli joskus ollut ryhmässään vanhempia, jotka eivät ymmärtäneet, että heidänkin kuului osallistua muskarin toimintaan. Paula ilmoitti lasten kautta, että hakekaa äidit ja isätkin mukaan, mikä sai vanhemmat ymmärtämään heidän osallisuutensa. Hän kertoi myös äidistä, joka luuli, että hän voi jättää 2-vuotiaan lapsensa yksin muskariin. Helena mainitsi, että joskus on vanhempia, jotka eivät laula. Helena ilmoittaa lukukauden alussa, että lauletaan yhdessä, kun alkaa sujua. Myös Paula koittaa rohkaista vanhempia laulamaan, kun kappaleet tulevat tutummiksi.

8.2 Ratkaisemattomat tilanteet

Joskus opettaja joutuu sellaiseen tilanteeseen, jossa ei voi toimia kaikkia miellyttävällä tavalla. Vilkkaan lapsen äidille ei voi joka kerta luvata, että tunnille lisätään menevempää ohjelmaa. Joskus sitä voi lisätä, mutta ratkaisun täytyy palvella koko ryhmää. Mielestäni rauhallisemmat lapset jäävät liian usein vilkkaiden lasten varjoon. Opettajan pitää olla tarkka ja nähdä, millä tavalla kaikkia otetaan huomioon parhaiten. Aina siinä ei voi onnistua.

Maija oli sitä mieltä, että joskus vanhemmat näkevät vain oman lapsensa. Valitettavasti olen huomannut tämän saman asian itse. Varsinkin vilkaitten lasten vanhemmat ovat välillä todella huolissaan siitä, soveltuuko esimerkiksi 1-vuotiaille tällainen paikallaan laulettava leikki. Heidän pitäisi vaan saada juosta paikasta toiseen, koska he eivät pysy paikallaan. Siinä samassa unohtuvat kaikkien muiden lapset, jotka kikattavat vanhempiansa sylissä nauttien siitä, että he saavat olla vuorovaikutuksessa vanhempansa kanssa. Silloin opettajan pitää muistaa, että hän on vastuussa siitä, että kaikkia kohdellaan tasapuolisesti. Vanhemmat ja erityisesti lapset ovat tarkkoja siitä, että heidän tarpeensa otetaan huomioon.

8.2.1 Vaativat lapset

Helena kertoi, että joskus lapsen kanssa, jolla on ongelmia tai muuten vaikea temperamentti, on vaan koitettava tulla toimeen. Vanhempien kanssa kannattaa keskustella, mutta muuta ratkaisua asiaan ei ole. Vastaja 4 kertoi, että hän ei juurikaan pystynyt vaikuttamaan ADHD-lapsen käytökseen. Lapseen ei tehonnut jäähyenkki, koska hän aloitti pian sieltä tultuaan riehuminen. Helena kertoi, että erityislasten huomioiminen on vaikeaa. Hänellä oli ollut ryhmässään näkövammaisen poika, joka vaati paljon huomiota, kyseli ja kaipasi lisäapua. Poika oli myös herkkä kaikille äänille. Pari vuotta poika kävi tunneilla, mutta sitten hänelle tuli uhmaikä. Poika häiritsi muita lapsia eikä enää itsekään viihtynyt tunneilla. Äiti oli välillä mukana ja päätti, että pojan kannattaa lopettaa. Helena ajatteli, että lapsi olisi ehkä tarvinnut musiikkiterapiaa. Vanhemmat olivat varmaan sitä vaihtoehtoa harkinneetkin. Paula lisäsi, kuinka vaikeaa on mennä vanhemmalle sanomaan, kannataisiko harkita musiikkiterapiaa, kun itse ei

kuitenkaan ole musiikkiterapeutti. Muskariopettaja ei pysty näkemään, mikä lapsella on ja voisiko musiikkiterapia olla hyväksi hänelle.

Paulalla oli ollut muskarissaan poika, joka oli piirtänyt seinille ja pyörinyt pöytien alla. Pojalle ei käynyt mikään. Paula vei pojan välillä rauhoittumaan luokan ulkopuolelle, mutta meno jatkui samanlaisena, kun poika tuli takaisin sisään. Paula kertoi, että muskarissa oli hankalaa, koska hänen piti keskittyä myös kymmeneen muuhun lapseen sekä välillä säestää. Poika oli jatkuvasti käsipuolella ja menossa. Paula ehdotti lopettamista ja muuta harrastusta, jonka jälkeen poika jäi pois.

8.2.2 Vanhempien auktoriteetti

Joskus vanhemmat tekevät ratkaisuja, jotka eivät välttämättä miellytä opettajaa. Helena mainitsi äidistä, joka vei lapsensa pois muskarista, koska lapsi ei totellut äitiään. Hän lähti kesken tunnilta ja oli muutaman seuraavan muskarikerran pois. Helenan mielestä asian olisi voinut hoitaa muullakin tavalla, mutta hän ajatteli, ettei hän voi sellaisessa tilanteessa mennä sanomaan äidille mitään. Paulakin sanoi, että sellaiseen tilanteeseen ei voi mennä puuttumaan, kun ei tiedä taustatilanteesta. Äiti oli saattanut puhua lapsensa kanssa asiasta jo aikaisemmin kotona. Eräs vastaaja kertoi, että puhuminen on joskus vaikeaa vanhemman kanssa, sillä hän saattaa loukkaantua. Aikuisiin ihmisiin vaikuttaminen on haastavaa silloin, kun ihminen ei halua ymmärtää toista. Kenenkään asennetta on vaikeaa mennä muuttamaan.

8.2.3 Edelliseen opettajaan liittyvät myönteiset mielikuvat

Yksi vastaaja ei löytänyt ratkaisua tilanteeseen, jossa uutta opettajaa on vaikeaa hyväksyä, koska edelliseen opettajaan liittyy myönteisiä mielikuvia. Hän yrittää vain olla oma itsensä. Hän ei voi sille mitään, jos jotkut eivät pidä hänen tavastansa opettaa.

9 TULOSTEN YHTEENVETO JA POHDINTA

Halusin selvittää kyselytutkimuksen ja haastattelun avulla, millaisia haasteita muskariopettajat kohtaavat vanhempien, lasten, työyhteisön ja muiden tilanteiden parissa. Kyselytutkimukseen vastasi ainoastaan kuusi opettajaa. Vastauksien vähäisestä määrästä huolimatta sain koottua pitkän listan opettajien haastavista kokemuksista. Melkein kaikki opettajat olivat vastanneet kyselylomakkeen jokaiseen kohtaan. Tulokset ovat hämmästyttäviä, koska näinkin pieni vastaajamäärä oli kokenut monen asian parissa vaikeuksia. Mitä jos vastaajia olisi ollut enemmän? Olisiko lista ollut vielä pitempi? Entä pystyvätkö opettajat myöntämään omia virheitään? Joskus haastavat tilanteet voivat johtua myös opettajien erehdyksistä. Virheiden myöntäminen on vaikeaa varmasti jossakin määrin kaikille, koska silloin tunnustaa epäonnistuneensa. Epäonnistumisen kautta voi kuitenkin oppia, ja seuraavan kerran samassa asiassa voi onnistua.

Haastattelun avulla sain kartoitettua vielä tarkemmin, millaisia vaikeat tilanteet kokonaisuudessaan olivat. Haastatteluun osallistuneet opettajat kuvailivat tilanteita perusteellisesti, joten materiaalia syntyi paljon. Opettajat ratkaisivat tilanteita pääsääntöisesti oma-aloitteisesti, mutta välillä he kysyivät apua myös kollegoilta. Kaikkiin tilanteisiin ei kuitenkaan aina löydetty ratkaisua. Sellainen tilanne, johon selvää ratkaisua ei aina löydy, on muun muassa muskariopettajan työnkuvaan liittyvä epä tietoisuus. Haastattelussa Maija kertoi, että työnantajille ei ole mikään itsestäänselvyys, mitkä asiat kuuluvat muskariopettajan työnkuvaan. Maija oli jo lupautunut entiseen työpaikkaansa töihin, kunnes hän huomasi, että siihen kuuluu paljon sellaista (esimerkiksi laskutus ja nettisivujen päivitykset), josta ei makseta lisäpalkkaa. Maija aikoi lopettaa työpaikassaan. Työnantajilla saattaa olla erilainen kuva siitä, mitä musiikkileikkikoulunopettajan työrooliin kuuluu. Musiikkileikkikoulunopettajan työrooli olisi varmasti paljon selkeämpi, jos hänet perehdytettäisiin aina uuteen työpaikkaan tullessaan tarpeeksi monipuolisesti työhönsä. Opettajan olisi tärkeää käydä esimiehensä kanssa työnkuva tarkasti läpi, jotta asia olisi kummallekin osapuolelle selkeä. (Jansen & Jyrkiäinen 2003, 53). Silloin välttyttäisiin myös ikäviltä yllätyksiltä. Työpaikkaa hakiessa on tärkeää muistaa, että tulevat työolosuhteet kannattaa selvittää mahdollisimman tarkasti. Uskon, että sellainen toiminta ennaltaehkäisee myös työuupumista. Työviihtyvyyden kannalta on merkittävintä työn sisältö (mistä

toiminta koostuu) ja realiteetti (millaista työ todellisuudessaan on). Opettajan aito kiinnostus opetustyöhön, kasvattamiseen ja ohjaamiseen on myös tärkeää. (Marjanen 2005a, 114.) Mutta mitä opettaja voi tehdä silloin, kun työnkuvaan kuulumattomat tehtävät yllättävät? Maija olisi ehkä voinut vaikuttaa tilanteeseen keskustelemalla työnantajansa kanssa tarkemmin musiikkileikkikoulunopettajan työnkuvasta ja oikeuksista, mutta keskustelu ei välttämättä olisi auttanut mitään. Jotkut ovat sitä mieltä, että lisätyöstä ei makseta ylimääräistä lisäpalkkaa, ja silloin lopettaminen saattaa olla ainoa ratkaisu oman hyvinvoinnin kannalta. Opettajan on tärkeää reflektoida omaa työssä jaksamistaan. Opettajan kannattaakin punnita tarkkaan työpaikan hyviä ja huonoja puolia. Maija arvioi tilannetta erottelevan reflektiivisyyden kannalta, kannattaako jatkaa työpaikassa, jossa oma jaksaminen kärsii ja ylimääräiset työt turhauttavat.

Haastatteluun osallistuneet opettajat pohtivat ja kritisoivat tilanteita myös muiden reflektiotasojen avulla. Nostan esiin erityislapset, joista vanhemmat ja nuoremmat opettajat olivat pääosin eri mieltä. Paula ja Helena ajattelivat, että luokittelu aiheuttaa eriarvoisuutta, joten erityislapset kannattaisi pitää samassa muskariryhmässä muiden ryhmäläisten kanssa. Heidän arvomaailmansa perustui siihen, että kaikkien tulisi saada samanlaista kohtelua ja lasten pitäisi muutenkin oppia ymmärtämään, ettei kaikki aina mene yhtä sujuvasti. He käsittelivät tilannetta omasta arvomaailmastaan nähden eli arvioivan reflektiivisyyden kannalta. He olivat tietoisia siitä, miksi he ajattelivat tämän olevan paras ratkaisu. Helena myös pohti myös sitä, voiko hän ehdottaa näkövammaisen pojan tapauksessa vanhemmalle musiikkiterapiaa, vaikka hän ei itse olekaan musiikkiterapeutti. Paula oli sitä mieltä, että opettajan on vaikeaa mennä sanomaan vanhemmalle asiasta, koska opettaja ei ole itse musiikkiterapeutti. He arvioivat tilannetta psyykkisen reflektiivisyyden pohjalta, koska heillä oli vain rajallista tietoa asiasta. Mielestäni Helena olisi kuitenkin voinut keskustella asiasta vanhempien kanssa ja painottaa sitä, että hän ei ole musiikkiterapeutti, mutta luulee toiminnan sopivan lapselle paremmin, koska lapsi ei pysty olemaan muskariryhmässä. En sano, etteikö keskustelun aloittaminen olisi ollut haastavaa, mutta joskus sellaisetkin keskustelut kannattaa aloittaa. Muskariopettajillakin on kuitenkin jonkinlaista tietämystä erityispedagogiikasta, vaikka terapeutista pätevyyttä ei olekaan.

Maijalle erityislapsset ovat tärkeässä asemassa. Maija työskenteli erityislapsille suunnatussa keskuksessa, mikä osaltaan todennäköisesti vaikutti hänen tapaansa ajatella asiaa. Maija ajatteli, että erityislapsille kannattaa muodostaa oma ryhmä, joka palvelee juuri heidän tarpeitaan. Maija pohti tilannetta arvioivan reflektiivisyyden kannalta, koska hänen arvomaailmassaan korostui erityislasten henkilökohtainen huomioiminen. Eeva ajatteli lasten huomioimista erottelevan reflektiivisyyden kannalta, sillä hän pohti hitaasti ja nopeasti oppivien yhteyttä toisiinsa soitinryhmässä. Hän huomasi, ettei hän pystynyt ennakoimaan tilanteeseen ja ryhmä ei toiminut.

Opettajat kertoivat myös tilanteista, joissa he näkivät lopettamisen parhaana mahdollisena ratkaisuna. Eeva huomasi vaikean ADHD-lapsen jälkeen, että ryhmä toimi paljon paremmin. Paula ehdotti itse lopettamista ja muuta harrastusta oman muskariryhmänsä haastavan pojan vanhemmille. Tällaisissa tilanteissa on vaikeaa mennä itse sanomaan, olisiko lopettamiselle ollut jotain sopivampaa vaihtoehtoa. Haastatteluista kävi ilmi, että lapset olivat todella vaativia. Eeva käsitteli omaa tilannettaan affektiivisen reflektiivisyyden kannalta. Hän huomasi, minkälaisia tunteita ryhmän epätoimivuus sai hänessä aikaan. Paula suhtautui omaan tilanteeseensa käsitteellisen reflektiivisyyden avulla, koska hän arvioi tilannetta niillä tiedoilla ja taidoilla mitä hänellä oli. Hän tuli siihen tulokseen, ettei toiminta sopinut pojalle, joten hän ehdotti lopettamista.

En käsittele jokaista teemahaastattelun tilannetta ja kerro, minkälaisia reflektion tasoja huomasin niissä itse. Poimin mielestäni tärkeimmät esiin ja käsitteelin niitä. Opettajien ja minun tilanteissani toistui eniten erotteleva reflektiivisyys, ja uskonkin sen olevan yksi olennaisimmista tavoista reflektoida opettajan työtä. Opettajat arvioivat paljon tuntiensa laatua sekä omia havaintojaan ja ajatuksiaan. En voi kuitenkaan yleistää, millä tasolla opettajat eniten refleктоivat.

Tutkimukseni aiheesta voitaisiin tulevaisuudessa jatkaa. Jälkeenpäin ajattelin, olisiko haastattelu ollut hedelmällisempää, jos olisin haastatellut jokaista opettajaa samaan aikaan. Yhteishaastattelu oli alkuperäinen suunnitelmani, mutta niiden aikatauluttaminen olisi mennyt todella hankalaksi. Edeltävissä tilanteissa nuoremmat eivät saaneet tietää vanhempien opettajien mielipidettä mistään, mutta vanhemmat saivat tietää jotakin nuorempien mielipiteistä, koska haastattelin vanhempia opettajia viimeisinä. Kun kerroin vanhemmille opettajille esimerkiksi

Maijan mielipiteen erityislapsista, he sanoivat, että kaikella on puolensa. Asiat riippuvat paljon siitä, mihin resurssit riittävät. Uskon, että yhteisessä haastattelutilanteessa opettajat olisivat ajatelleet erimielisyyksistä huolimatta asiaa myös eri mieltä olevan opettajan kannalta, mutta myös perustelleet omaa näkemystään. Haastattelut voisivat olla monipuolisempia ja opettajia voitaisiin haastatella erikseen ja yhdessä sekä useampaan kertaan. Voitaisiin katsoa, onko mielipiteissä silloin huomattavia eroja. Haastattelujen analysoiminen on muutenkin todella paljon tulkinnasta kiinni, koska haastattelutilanteessa haastattelija tulkitsee haastateltavaa ja haastateltava haastattelijaa. Tilanteessa saatetaan olettaa liikaa. Huomasin litterointia tehdessäni, että haastateltavilla oli monesti jäänyt lause kesken. Silloin minun piti vain tulkita puheesta, tauoista ja äänenväristä, mitä haastateltava halusi minulle kertoa.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekeminen oli työläs, mutta mielenkiintoinen prosessi. Aihetta piti välillä kypsytellä. Vuoden mittaan kohtasin lisää haasteita ja pystyin hyödyntämään niitä tutkimuksessani. Huomasin, että muskariopettajat voivat kohdata monenlaisia tilanteita, sellaisiakin, joita ei osaisi edes itse kuvitella. Yksi hämmästyttävimmistä tilanteista oli mielestäni se, kun lapselle juuttui tamburiini päähän. Kaikkeen kannattaa siis varautua. Muskariopettajan työssä on onneksi paljon hyviäkin puolia ja työ voi olla todella palkitsevaa. Niin kuin Maija aikaisemmin mainitsikin: ”Työssä ei ole mitään vikaa, vaan työolosuhteissa”. Lapset ovat aitoja ja rehellisiä. Uskon, että opettaja pysyy itsekin aidompana tässä työssä. Lapsilta saa konkreettista palautetta. Lasten lämpimät halaukset, hymyt ja kommentit saavat ainakin minut jaksamaan. Olen kohdannut välillä myös todella ihania vanhempia, jotka rohkaisevat minua ja kehuvat muskareita. Huumorintaju on myös suuri voimavara, ja mielestäni työn hyvät puolet kumoavat huonot. Opettaja pystyy vaikuttamaan moniin tilanteisiin itse, mutta välillä kuitenkin tarvitaan toisten opettajien tukea. Helena ja Paulakin ovat saaneet paljon tukea toisiltaan, minkä vuoksi muskariopettajien välinen verkostoituminen onkin tärkeää. Opettajien on tärkeää muistaa, että yhdessä voi saada suurempia muutoksia aikaan. Kun opettajat saavat oman äänensä kuuluviin, eivätkä hyväksy huonoja oloja, ne voivat parantua (Busk 2012, 27). Busk uskoo näin ja niin minäkin.

Mielestäni opettajien kuuluisi saada välillä työnohjausta. Työnohjauksella tarkoitetaan erilaisia asioita ja se käsitetään monella eri tavalla. Niskanen, Sorri ja Ojanen mainitsevat (1988), että työnohjaus perustuu järjestelmälliseen neuvontaan, jota antaa kokeneempi työntekijä. Työnohjauksen tavoitteena on työntekijässä tapahtuva muutos- ja kehitysprosessi, jonka avulla pyritään siihen, että työntekijä itsenäistyy ja oppii tuntemaan omat kykynsä ja rajoituksensa. (Niskanen, Sorri & Ojanen 1988, 15–17.) Työnohjaus olisi varmasti hyödyllistä kaikille opettajille, koska asioita oppisi näkemään eri näkökulmista. Joskus tuntuu siltä, että joillakin opettajilla on todella vahva näkemys siitä, miten asioiden kuuluu mennä. Asiat eivät kuitenkaan aina ole niin yksinkertaisia. Opettajan pitäisi muistaa, että asioita voi tehdä myös eri tavalla. Työnohjaustilanteessa opettajan on asetettava toisen asemaan ja mietittävä asiaa hänen kannaltaan. Opettajat saavat toisiltaan myös uusia ja hyödyllisiä ideoita työhönsä. Valitettavasti työnohjausta ei järjestetä opettajille monessakaan työpaikassa, vaikka uskon sen tarpeen olevan suuri. Mielestäni muskariopettajat voisivat perustaa yhdessä piirejä, joissa he voisivat keskustella haastavista tilanteista. Internetiin voitaisiin myös perustaa muskariopettajille oma vertaistukisivusto. Facebookissa on muskariopettajille suunnattu ideointisivusto, mutta sinne voitaisiin vielä erikseen perustaa oma yhteisö, jossa voitaisiin miettiä yhdessä haastavia tilanteita. Tilanteet voisivat ratketa helpommin, kun opettajat saisivat yhdessä keskustella ja pohtia ratkaisuja vaativiin tilanteisiin.

Jokaiseen tilanteeseen ei kuitenkaan löydy kaikkia osapuolia miellyttävää ratkaisua. Opettajan täytyy vain luottaa siihen, että se riittää, kun hän yrittää parhaansa. Vuosien työ ja kokemus tuo varmuutta siitä, että opettaja on hyvä ja riittävä (Busk 2012, 16). Olen myös itse paininut paljon riittämättömyyden tunteiden kanssa. Olen todella tunnollinen ja tarkka, joten silloin jos jostakin tulee kielteistä palautetta, se kyllä tuntuu. Olen kuitenkin opetellut vastaanottamaan kaikenlaista palautetta. Nykyään ymmärrän, että sellaiset kehitysideat kannattaa ottaa vastaan, jotka on hyvin perusteltu. Perusteettomat ja mieltä lannistavat kommentit voi jättää omaan arvoonsa. Opettajan täytyy itse luottaa oman ammattitaitoonsa, silloin hän voi selvitä vaikeistakin tilanteista.

LÄHTEET

Busk, V. 2012. Eihän ”leikkitati” voi väsyä, vai voiko? Käytännön olosuhteet ja työstä aiheutuva stressi musiikkileikkikoulunopettajan työssä. Lahden ammattikorkeakoulu, Musiikki- ja draamainstituutti. Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö.

Cantell, H. 2000. Vaikeat vanhemmat, kurjat kollegat? Ratkaiseva vuorovaikutus aikuisten kesken. Jyväskylä: PS-kustannus.

Cantell, H. 2010. Ratkaiseva vuorovaikutus. Kasvatuksellisia kohtaamisia lasten kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä OY

Hongisto-Åberg, M. Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Hip Hoi Musisoi! Espoo: Fazer-musiikki Oy.

Janssen, T. & Jyrkiäinen, C. 2003. Musiikkileikkikoulunopettajan työssä jaksaminen. Lahden ammattikorkeakoulu. Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö.

Kiesiläinen, L. 1998. Vuorovaikutusvastuu. Ammatilliset vuorovaikutustaidot kasvatusyhteisössä. Helsinki: Arator

Laine, K. 1993. Opiskelijoiden kasvatus-, opetus- ja oppimiskäsitykset 3. Lastentarhan- ja luokanopettajaksi opiskelevien käsitysten muuttuminen koulutuksen aikana ja muutoksen reflektointi. Rauma: Rauman opettajankoulutuslaitos.

Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>

Marjanen, K. 2005a. Musiikkileikkikoulunopettaja, varhaismusiikkikasvatuksen ekspertti. Työelämä haasteena koulutukselle. Esimerkitapauksena Jyväskylän

ammattikorkeakoulu. Jyväskylän yliopisto, Musiikin laitos. Musiikkikasvatuksen liseniaatin tutkielma.

Marjanen, K. 2005b. Varhaisiän musiikkikasvatus. Louhivuori, J. (Ed.), Suomen musiikkikasvatuksen vuosikirja 2002–2004. (1. ed.) (pp. 61–67). Helsinki: Suomen musiikkikasvatusseura - FiSME ry.

Marjanen, K. 2009. Musiikkisuunnittelu varhaisiän musiikinopetuksen näkökulmasta. Teoksessa Louhivuori, J. Paananen, P. Väkevä, L. (toim.). Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Helsinki: Suomen Musiikkikasvatusseura - FISME.

Mezirow, J. 1981. A Critical Theory of Adult Learning and Education. *Journal of Adult Education* 32 (1), 3–24.

Mezirow, J. 1995. Uudistava oppiminen. Kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Musiikkileikkikoulunopettajat ry:n kannanotto. Suositus musiikkileikkikoulunopettajan toimenkuvaksi. 2001. [Viitattu 9.8.2013]. Saatavissa: <http://www.vamory.org/documents/toimenkuva.pdf>

Musiikinopetus Suomessa. 2007. Opiskelu. Musiikkileikkikoulut. Varhaisiän musiikkikasvatus. [Viitattu 12.8.2013]. Saatavissa: <http://www.musiikinopetus.fi/?mid=56>

Mäki–Ventelä, T. 1993. Luovuus musiikkiliikunnassa. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Nieminen, S. 2011. Puheen kehityksen ja vuorovaikutustaitojen tukeminen laulamisen avulla kolme-neljävuotiaiden musiikkileikkikouluryhmissä. Lahden ammattikorkeakoulu, Musiikki- ja draamainstituutti. Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö.

Niskanen, P. Sorri, P. Ojanen, M. 1988. Auta auttamaan -käsikirja työnohjauksesta. Helsinki: WSOY.

Ollaranta, R. Simojoki, M. 1989. Laulan lasten lailla. Helsinki:
Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.

Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Musiikki. 2014. [Viitattu 16.4.2014].

Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/taiteen_perusopetus/musiikki

Untala, H. 2009. Musiikkioppilaitoksissa työskentelevien varhaisiän
musiikinopettajien ja rehtoreiden käsityksiä ammatillisen kehittymisen tarpeista ja
suunnista. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

Vantaan musiikkiopiston opetussuunnitelma. 2012.[Viitattu 6.9.2013]. Saatavissa:
http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaa_wwwstructure/85236_ops.pdf

Viittala, K. 2006. Lasten yhteinen varhaiskasvatus. Erityisestä moninaisuuteen.
Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

LIITTEET

LIITE 1

Kokemuksia haastavista tilanteista muskariopettajan työssä
Tervetula vastaamaan Jenna Mäkipellon opinnäytetyön kyselyyn, joka kartoittaa muskariopettajien kokemuksia työn haastavista tilanteista. Kyselyyn vastataan nimettömänä. Vastauksia hyödynnetään esitietona haastatteluissa.

Työkokemus

Missä vaiheessa työuraasi olet?

--Valitse tästä--

Haastavia tilanteita työssä

Millaisia haasteita olette kohdanneet:

a) lasten parissa

b) vanhempien parissa

c) työyhteisön parissa

d) muissa tilanteissa?

Ongelmanratkaisu

Minkälaisia keinoja olet käyttänyt vaikeiden tilanteiden ratkaisemiseksi? Minkälaisiin tilanteisiin olet pystynyt vaikuttamaan ja minkälaisiin et?

Tietojen lähetys

Tallenna

Lähetäthän vastauksesi painamalla "Tallenna"-painiketta.

LIITE 2

KOKEMUKSIA HAASTAVISTA TILANTEISTA MUSKARIOPETTAJAN TYÖSSÄ

- 1) Lasten parissa
  - a) Järjestyshäiriöt tunneilla
  - b) Erityislasten huomioon ottaminen
  - c) Rajojen asettaminen lapsille, joilla ei ole kotona rajoja
  - d) Ylivilkkaus, levottomuus
  - e) Kiusaamistilanteet
  - f) Edellisen opettajan myönteiset mielikuvat -> oman paikan löytäminen
  - g) Lapsiryhmän hallinta
  - h) Arat lapset
- 2) Vanhempien parissa
  - a) Epäluottamus nuorennäköistä opettajaa kohtaan
  - b) Edellisen opettajan myönteiset mielikuvat -> oman paikan löytäminen
  - c) Vääränlainen mielikuva muskarin toiminnasta
  - d) Vanhempien käytöstavat
  - e) Vanhempien ohjaaminen ja opastaminen
  - f) Vaikeus saada vanhemmat innostumaan
  - g) Vanhempi ei ymmärrä säännöllisen läsnäolon tärkeyttä -> lasta ei tuoda muskariin
  - h) Myöhästymiset
  - i) Aliarvoinen palaute
- 3) Työyhteisön parissa
  - a) Kollegojen välinen kunnioitus
  - b) Työnantajan pitämättömät lupaukset
  - c) Edellisen opettajan myönteiset mielikuvat -> Oman paikan löytäminen
  - d) Toiminnan periaatteet
  - e) Palkkaus ei vastaa työmäärää, työpisteiden vaihtelu
  - f) Haaste saada opiston yhteiset projektit toimiviksi

g) Vaikeudet luovia vanhempien ja hallinnon välillä

4) Muissa tilanteissa

- a) Oma perhe ei ymmärrä suunnittelun vievän aikaa
- b) Muskarihetken keskeyttäminen (joku tulee luokkaan kesken kaiken)
- c) Häätätilanteet -> lapset eivät välttämättä pääse hakemaan apua, jos opettajalle sattuu jotakin pahasti

Valitse mielestäsi haasteellisimmat vaihtoehdot ja kerro, kuinka itse ratkaisisit tilanteet. Voiko kaikkia valitsemiasi tilanteita ratkaista?

Minkälaisiin tilanteisiin olet pystynyt itse vaikuttamaan ja minkälaisiin et?